

थिमी टाइम्स

Thimi Times Weekly

साप्ताहिक

वर्ष १८

अङ्क २२

ने.सं. ११४५ पोहेलाश्व द्वितीया

पुस १७ गते बुधवार, २०८१

01 Jan. 2025 Wednesday

पृष्ठ ८

मूल्य रु १०/-

सत्ता टिकाउन संयन्त्र बनाउँदै दुई ठूला दल नेकपा एमाले र कांग्रेस !

काठमाडौं । साना दलहरूलाई पन्छाएर संसदमा बहुसंख्यक सदस्य रहेको दुई ठूला दलहरू नेकपा एमाले र कांग्रेस जसको दर्द तिहाइ बहुमत रहेको थियो । जसले परिणाम देखाउने गरी काम गर्न प्रतिबद्धताका साथ सरकार बनाएको थियो । तर सरकार गठन भएको ६ महिना सबसत सक्दासम्म सरकार, सदन र सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा नागरिकले अनुभूत गर्नेगरी काम हुन सकेको छैन । त्यसैले सत्तारूढ दलहरूले कार्यदल गठन गरेरै भए पनि परिणाम देखाउने गरी काम गर्ने दावी गरेका छन् ।

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीका प्रेस संयोजक रामशरण बजगाईं कोरा राजनीतिक कुराले मात्रै नहुने बताउँदै विभिन्न कानूनी भ्रमेला, प्रक्रियाका कमजोरीहरू रहेका कारण पनि ति सबैको समाधानका लागि नतिजामुखी बन्न कार्यदल बनाएर अगाडि बढ्न खोजिएको बताउँछन् । 'कांग्रेस-एमाले मिलेपछि भइहाल्यो नि भनेर हुँदैन । प्रधानमन्त्री, मुख्यसचिवले चाहेर मात्रै काम नहुने कानूनी जटिलता छन् । क्रिकेट रंगशाला

बनाउन मन्त्रिपरिषद्को निर्णयले मात्रै नहुने रहेछ । कानूनी अल्झन र अप्रयारो अवरोध गर्ने रहेछ । यसैले यस्ता कुरालाई मसिनो गरी हेर्न कार्यदल बनाइएको बजगाईंको दावी छ । यस्ता कार्यदलले कानूनी अप्रयारा, सदनको प्रभावकारिता बढाउन दिनुपर्ने प्राथमिकता, सरकारका सेवा प्रवाह बढाउने विषयमा मिलाएपछि भइहाल्यो नि भनेर हुँदैन । प्रधानमन्त्री, मुख्यसचिवले चाहेर मात्रै काम नहुने कानूनी जटिलता छन् । क्रिकेट रंगशाला

समस्याहरूको समाधानका लागि सुझाव दिन पनि यसअघि कात्तिक १५ गते राजनीतिक संयन्त्र गठन गरिएको थियो, जसमा दुवै दलका शीर्ष ८ नेता सहभागी थिए । तर, कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवा र एमाले अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री केपी ओलीले दोस्रो तहका नेताले आलोपालो अध्यक्षता गर्नेगरी बनाएको संयन्त्रले पनि कुनै अवरोधलाई हटाउने उपाय पनि सुझाउँछन् ।' उनले भने ।

सरकारमा देखिएका

विज्ञसमेत समेटेर छुट्टाछुट्टै कार्यदल गठन गरेका हुन् । कांग्रेस-एमालेबीच भएको सात बुँदे सहमतिअनुसार संविधान संशोधनका लागि तयारी गर्न, संसद् र समितिमा अलपत्र परेका विधेयक अगाडि बढाउन र नागरिकले बोध गर्नेगरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई गति दिन कार्यदल बनाएर अगाडि बढ्ने समझदारी दलहरूले गरेका हुन् ।

सरकारका कामलाई गति दिएर सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुधार ल्याउने गरी विज्ञ समेटेर कार्यदल गठन गरिएको छ, जसमा पूर्व मुख्यसचिव लीला गडुतौला, अधिवक्ता सेमन्त दाहाल, अरुण पौडेल, प्रताप पौडेल, राजेन्द्र घिमिरे र केदार कोइराला सदस्य रहेको कार्यदल

बाँकी पेज ७ मा

खप विश्वविद्यालय विधेयक अगाडि बढाउन जोड

भक्तपुर । शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्री विद्या भट्टराईले भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित शैक्षिक संस्था र खप अस्पतालको निरीक्षण गर्दै नगरपालिकाले सञ्चालन गरेको खप विश्वविद्यालयको प्रक्रिया अगाडि बढाउन जोड दिएका छन् । सो सन्दर्भमा मन्त्री भट्टराईले विश्वविद्यालय सञ्चालनको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार हरूको निरीक्षणसमेत गरेको

थियो । मन्त्री भट्टराईलाई नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सचिव एवम् संघीय सांसद प्रेम सुवाल र भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले नपाबाट सञ्चालित खप कलेजमा स्वागत गरेको थियो । निरीक्षणपछि आयोजित छलफल कार्यक्रममा मन्त्री भट्टराईले भक्तपुर नगरपालिकाले शिक्षामा गरेको कार्य उदाहरणीय र अनुकरणीय रहेको बताउँदै भक्तपुर नपाले

बाँकी पेज ७ मा

चन्द नेतृत्वको पार्टीले ०८४ को आम चुनावमा भाग लिने

काठमाडौं । नेत्रबिक्रम चन्द नेतृत्वको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले आगामी २०८४ मा हुने निर्वाचनमा भाग लिने निर्णय गरेको छ । हालै सम्पन्न भएको केन्द्रीय समितिको छैठौँ पूर्ण बैठकले

बाँकी पेज ५ मा

मध्यपुर महोत्सव सम्पन्न, ५ लाख भन्दा बढीले गरे अवलोकन !

भक्तपुर । आज भन्दा दुई दशक अघि पहिलो पटक थिमी महोत्सवको आयोजना भएको थियो । त्यो बेलामा समुदायस्तर मिलेरै थिमी महोत्सव आयोजना गरेको थियो भने यसपालि भने मध्यपुर थिमी नगरपालिकाले मध्यपुर महोत्सव आयोजना गरेको थियो । यस अघि तीन पटकसम्म महोत्सवको आयोजना भैसकेको छ भने यस वर्षको तीनदिने मध्यपुर महोत्सव-२०८१ चौथो पटक आयोजना गरिएको महोत्सव आइतवार सम्पन्न भएको छ । उपप्रधान तथा शहरी विकास मन्त्री प्रकाशमान सिंहले बालकुमारी

मन्दिर परिसरमा उद्घाटन गरी शुरु गरेको महोत्सव आइतवार साँझ बोदेको कुमारी पार्क स्थित पलेस्वा पुखु परिसरमा साँस्कृतिक, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री बट्टीप्रसाद पाण्डेले समापन गरेको थियो ।

काठमाण्डौं उपत्यकाको मध्य भागमा अवस्थित रहेको मध्यपुर थिमी नगरपालिका ऐतिहासिक एवम् साँस्कृतिक शहर भएतापनि अपेक्षाकृत रुपमा पर्यटनको विकास हुन नसकेको अवस्थालाई ध्यान दिँदै आन्तरिक र बाह्य पर्यटक भित्राउन महोत्सव आयोजना गरिएको थियो । समापन कार्यक्रममा बोल्दै मन्त्री पाण्डेले, "मध्यपुर थिमिले

भौतिक पूर्वाधारको विकास गरे पनि पर्यटकीय विकास गर्न सकेको थिएन, यस्तो अवस्थामा यो महोत्सवको आयोजना गरियो, महोत्सवबाट पर्यटकीय नगर बनाउन र आर्थिक विकासमा पनि अगाडि बढ्न टेवा पुर्‍याएको छ । अब पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि मध्यपुर अगाडि बढेको छ ।"

नगर प्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले नगरपालिकाले पर्यटकीय गन्तव्य बनाउन हरेक महिना कुनै न कुनै पर्यटकीय गतिविधि गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे । महोत्सवको समय अपुग भएकाले थप गर्न माग भएता पनि नसकिएको उल्लेख गर्दै उनले तीन दिनको महोत्सवमा पाँच लाख आगन्तुक आउने अपेक्षा गरिएकामा आठ लाखभन्दा बढीले अवलोकन गरेको दावी गरे । महोत्सवको समापन कार्यक्रममा संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयनमन्त्री बट्टी पाण्डेले मध्यपुर महोत्सवले साँस्कृतिक क्षेत्रमा अभूतपूर्व कार्य गरेको बताउँदै तीन दिनसम्म चलेको महोत्सवले परम्परागत नेवारी

बाँकी पेज ७ मा

धर्मनिरपेक्षता, समावेशी र संघीयता नहटाउन आदिवासी अभियन्ताहरूको खबरदारी

काठमाडौं । धर्मनिरपेक्षता, समावेशी र संघीयता नहटाउन आदिवासी अभियन्ताहरूले सांसदहरूलाई खबरदारी गरेको छ । संविधान संशोधनको विषय उठिरहेको सवालमा संविधानले सुनिश्चित गरेको आदिवासीले प्राप्त गरेको अधिकारलाई संरक्षण गर्दै नपुगेका अधिकारलाई थप आग्रह गरेको हो ।

नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघ (नेफिन)ले आयोजना गरेको नेपालको संविधानमा आदिवासी जनजातिका सवालहरू विषयक राष्ट्रिय गोष्ठीमा बोल्ने वक्ताहरूले त्यस्तो बताएको हो । पूर्व सांसद जिपछिरेड शेर्पाले आफ्नो पार्टीभित्र आदिवासी जनजातिले प्राप्त अधिकारको संरक्षण गर्दै थप अधिकार प्राप्तिका निम्ति पार्टीमा नेतृत्वको लडिड गर्न आग्रह गरे । उनले प्रतिनिधि

सभा सदस्य र राष्ट्रिय सभा सदस्यहरूले संसदमा आदिवासी सांसदहरूले आदिवासीको अधिकारको सवालमा आवज उठाउन सक्ने क्षमता राख्नुपर्ने भनाई राखे ।

नेफिनका अध्यक्ष गेल्ले लामा शेर्पाको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रममा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै अधिवक्ता नेपालको संविधानले आदिवासी जनजातिलाई दोस्रो दर्जाको नागरिकमा राखेको भनाई राखे । उनले भूमि र प्राकृतिक स्रोतको दोहनले दिनदिनै हनन भइरहेको बताउँदै गुठी संस्कृति, मन्दिरहरू भत्काइएको आरोप लगाए । आदिवासीको प्रतिष्ठानमा संविधानले प्रहार गरेको भन्दै अधिवक्ता लिम्बूले दिनदिनै आदिवासी विरुद्धका कानूनहरू बन्दै गएको बताए ।

कार्यक्रममा बोल्दै नेफिनका अध्यक्ष शेर्पाले आदिवासी

सांसदहरूले आदिवासीका सवालमा नीति नियम बनाउँदा आदिवासी जनजातिको हित हुनेगरी बनाउनतिर ध्यान दिनुपर्ने सुझाव दिए । नेफिनका वरिष्ठ उपाध्यक्ष बुद्ध घर्ती भुजेलको स्वागत मन्तव्यबाट सुरु भएको कार्यक्रममा बोल्दै पूर्वमन्त्री तथा सांसद सुदन किराँतीले नेपाली समाज सुहाउँदो प्राज्ञिक अध्ययन हुनुपर्ने भनाई राखे । उनले मुलुकलाई विभाजन गर्न र देशलाई गृहयुद्धतिर धकेल्नतिर लान खोजिरहेको बताउँदै केही शक्तिले समानुपातिक व्यवस्था हटाएपछि मुलुक स्थिर हुन्छ भन्ने भ्रम फैलाइरहेको बताए ।

सांसद किराँतीले जनजागरण र संशोधन संगसंगै हुनुपर्ने भन्दै आदिवासीको अधिकारका विरुद्धमा लाग्नेलाइ निर्वाचनबाट दण्डित गर्ने खाका

बाँकी पेज २ मा

चाँगुमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा सुशासन मूल्यांकन सुचकको कार्यक्रम

भक्तपुर । सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, वातावरण तथा विपद् समन्वय माहाशाखाको समन्वयमा चाँगुनारायण नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा सुशासन मूल्यांकन सुचकको कार्यान्वयन तथा विपद् व्यवस्थापन तथा जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि १ दिने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । आइ.एफ.आर.सी तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको प्राविधिक सहयोगमा सञ्चालित कार्यक्रममा नगरपालिकाको कानुनी व्यवस्था, संस्थागत तथा संगठनात्मक संरचना, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन र मूल्यांकन, समन्वय, साभेदारी तथा सहकार्य, श्रोत साधन तथा क्षमता, अन्तरसम्बन्धित विषयहरु गरी विभिन्न ६ वटा क्षेत्रहरुको सुचकका आधारमा मूल्यांकन गरिएको थियो । कार्यक्रमको शुरुवात गर्दै चाँगुनारायाण नगरपालिकाका नगर प्रमुख जीवन खत्रीले चाँगुनारायण नगर क्षेत्र विपद्का दृष्टिकोणले जोखिम क्षेत्रमा पर्ने भएकाले सम्भावित विपद्को जोखिम न्यूनीकरण गरी नगरवासीलाई सुरक्षित राख्ने तर्फ नगरपालिकाले प्राथमिकताकासाथ काम गर्दै आएको बताए । उनले यस वर्षको मनसुनका कारण क्षति भएका सार्वजनिक पूर्वाधारहरु

पूर्णनिर्माणको लागि नियमित विकासका बजेटबाट समेत १० प्रतिशत कटौती गरी कोष खडा गरिएको जानकारी दिए । नगर प्रमुख खत्रीले नियमित रुपमा गरिने यस प्रकारको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा सुशासन मूल्यांकनले विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धिमा मद्दत पुग्ने बताउदै नगरपालिकासंग सहकार्य र समन्वय गर्ने सबै सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायलाई धन्यवाद दिए ।

सहभागितामूलक आधारमा गरिएको मूल्यांकनमा चाँगुनारायण नगरपालिकाले १०० पूर्णांकमा ८४.५ अंक प्राप्त गरेको थियो । कार्यक्रममा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन महाशाखाका सहसचिव काली प्रसाद पराजुलीले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका बारेमा प्रस्तुती दिएको थियो । शाखा अधिकृत जयराम उप्रेतीले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको योजना तथा विषयगत क्षेत्रमा मुलप्रवाहिकरणका बारेमा प्रस्तुतीकरण गरेको थियो ।

चाँगुनारायण नगरपालिकाका विपद् व्यवस्थापन इकाई प्रमुख दिनेश थापाले

चाँगुनारायण नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा गरेको प्रयासका बारेमा जानकारी गराएको कार्यक्रममा नगरपालिकाका नगर प्रमुख खत्री, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका सहसचिव पराजुली, चाँगुनारायण नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत शिव प्रसाद हुँमागाई, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी भक्तपुर जिल्ला शाखाका सभापति परशुराम पाण्डे, वडा अध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, शाखा तथा उपशाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरु गरी ५३ जनाको उपस्थिती रहेको थियो । कार्यक्रमको समापन गर्दै नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत हुँमेगाईले नगरपालिकाले गरेका पूर्वतयारीका कारण मनसुनजन्य विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न सफल भएको बताए । उनले नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा सुशासन मूल्यांकन कार्यक्रममा सहजिकरण तथा समन्वय गरेकोमा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशसन मन्त्रालय, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन महाशाखा, आइ.एफ.आर.सी तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीलाई नगरपालिकाको तर्फबाट हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गरे ।

महोत्सव जनताको एकता प्रदर्शन गर्ने अवसर

भक्तपुर । भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. १० को आयोजनामा मंसिर २८ गतेदेखि पुस २ गतेसम्म भएको भक्तपुर महोत्सव सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न वडाभरीका सहयोगी संघसंस्था, विद्यालय, सरकारी कार्यालय, दाफा, भजन, बाजागाजा समूह, स्वयमसेवक लगायतलाई धन्यवाद कार्यक्रम नगर प्रमुख सुनिल प्रजापतिको प्रमुख आतिथ्यतामा सोमबार सम्पन्न भयो । कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि सुनिल प्रजापतिले महोत्सव भन्ने वित्तिकै जनताको एकता प्रदर्शन गर्ने अवसर भएको बताउँदै कस्तो भक्तपुर चिनाउने, पहिला र अहिलेको फरकका साथै भक्तपुर के हो ? भने महोत्सवले शिक्षा र ज्ञान दिएको बताउनुभयो । उहाँले भक्तपुर लाय्कु, टौमढी र दत्तात्रय स्वयायर मात्र नभई गल्ली गल्ली चिनाउने उद्देश्य अनुरूप महोत्सवमा क्वाठण्डौँमा वासुरी प्रतियोगिता राखेको बताउँदै आन्तरिक पर्यटक प्रवर्द्धन गर्न सफल भएको बताउनुभयो ।

उहाँले ठूलठूला दुर्घटना कोरोना, भुकम्प र युद्धले विदेशी पर्यटकहरु नआउने सम्भावना भएकोले अन्तरिक पर्यटकको भक्तपुरमा बसाई बढाउने सोचमा गरेको महोत्सवले भक्तपुरको सम्पदा, कला संस्कृति, परम्परागत हस्तकला, खाना महोत्सव उनीहरुको स्थानमा पनि विकास गर्ने छ भन्नुभयो । उहाँले प्रकृतिले दिएको हिमाल, जडिबुटी, बन्यजन्तु, चराचुरिङ्गीहरु जस्ता स्रोतसाधन र

मानव निर्मित सम्पदाहरु हेर्न आउने भएकोले सरकारमा बसेका शासकहरुले यसको अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा प्रचारप्रसार गर्न नसक्दा ओभेलमा परेको महोत्सवले प्रचारप्रसार र सांस्कृतिक जगेर्नामा टेवा पुर्‍याएको बताउनुभयो ।

उहाँले विभिन्न मन्त्री र विभिन्न जिल्लाका जनप्रतिनिधिहरु भक्तपुरमा सामाजवादी मोडलले काम भएको भनि हेर्न आउने भक्तपुर पहिला पाइला टेक्न इट्टा विछु्याउनुपर्ने अवस्थालाई सुत्न मिल्ने गरी सफा भएको प्रशंसाहरु सुनाएको कुराहरु सुनाउनुभयो । उहाँले महोत्सवमा शौचालय लगायत सानोसानो कुराले नकारात्मक संन्देश नजाओस् भने चिन्तनमन्न्लाई सबै नगरवासीहरुले सहयोग गरेकोकोमा धन्यवाद दिनुभयो । उहाँले जनताले गरेको सहयोगको प्रतिफल पनि जनताले नै पाउने बताउँदै महोत्सवले बाजागाजा, नाचगानका कलाकारहरुलाई व्यवसायीकरण गरी रोजगारी सृजना गर्ने बताउनुभयो ।

उहाँले जनता र नगरपालिकाको सम्बन्ध नङ्ग र मासु जस्तै भएकोले सम्पदा संरक्षणमात्र होइन नयाँ निर्माण पनि भई रहेको बताउँदै टेरेकोटाको घरहरु, कलेज, अस्पताल बनाएको र सरकारले स्विकृति नदिएकोले विश्वविद्यालय अगाडि बढ्न नसकेको बताउनुभयो । उहाँले भक्तपुर बनाउन पैसा भन्दा चरित्र मुख्य हुने बताउँदै सहयोगी भावनाले पाँचतल्ले मन्दिर, भैरव मन्दिर बन्ने जस्तै महोत्सवमा सीप कौशल

प्रदर्शन भएको बताउनुभयो । उहाँले सीप नभएको व्यक्ति बेरोजगार हुने भएकोले नगरपालिकाले विभिन्न तालिमहरु दिएको बताउँदै खुसि जनता सुसि जनता हुने बताउनुभयो । उहाँले सहकारीमा ८७ अर्व अपचलन भएको तथ्याङ्कले नयाँ आएको सहकारी अध्यादेशले समुदायमा आधारित सहकारीहरुलाई अप्ठ्यारो पर्ने बताउनुभयो । कार्यक्रममा भुतपूर्व उपप्रमुख चैत्यराज शाक्यले महोत्सवमा सबैले आफ्नो क्षमता अनुसार सहयोग बताउँदै महोत्सवले पर्यटन प्रवर्द्धन भएको बताउनुभयो । उहाँले भक्तपुर अन्य उद्योग धन्दा विकास गर्न गाह्रो हुने भएकोले पर्यटन व्यवसाय नै भक्तपुरको आर्थिक विकास गर्ने बताउँदै कला संस्कृति नै यसको मुख्य सम्पत्ति हो भन्नुभयो ।

कार्यक्रममा बुद्धिजीवि पुष्परत्न शाक्यले नेपालमा भक्तपुरको जीवन पद्धती उन्नत भएको बताउँदै आनान्द, शान्तिपूर्वक जीवन यापन भक्तपुरमा मात्र सम्भव भएको बताउनुभयो । उहाँले वर्ष दिनको जात्रा, जन्मेदेखि मृत्युसम्मको जीवन पद्धती संस्कार संस्कृति सिक्ने अवसर पाएको बताउँदै शिक्षा र स्वास्थ्यमा पनि त्यतिकै काम भएको बताउनुभयो । कार्यक्रम १० नं वडाध्यक्ष लक्ष्मी प्रसाद ह्यौमिखाको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा गौतम प्रसाद लासिव, लक्ष्मीप्रसाद चवाल, जितेन्द्र मुनाकर्मिले पनि बोल्नुभएको थियो भने विभिन्न संघसंस्थालाई धन्यवाद पत्र प्रमुख अतिथिले वितरण गर्नुभयो ।

फोनिजलाई सत्यनारायणबहादुर श्रेष्ठ

प्रेस स्वतन्त्रता सेनानी पुरस्कार

काठमाडौँ । नेपाल पत्रकार संघको संस्थापक अध्यक्ष तथा शिक्षा अभियन्ताका रुपमा समेत परिचित स्वर्गीय सत्यनारायणबहादुर श्रेष्ठ प्रेस स्वतन्त्रता सेनानी पुरस्कार यस वर्ष नेपाल आदिवासी जनजाति पत्रकार महासङ्घ (फोनिज) लाई संस्थागत रूपमा प्रदान गरिएको छ । नेवा: पत्रकार राष्ट्रिय दबूले शनिबार राजधानीमा आयोजना गरेको कार्यक्रममा सो पुरस्कार फोनिजलाई प्रदान गरेको हो । नेपालमा पत्रकारहरुलाई पहिलो पटक संङ्गठित गरी त्यसको नेतृत्व गर्ने तत्कालीन नेपाल टुडेका सम्पादक सत्यनारायणबहादुर श्रेष्ठको १०९ औं जन्मजयन्तीको अवसरमा सो सम्मान प्रदान गरिएको दबूका अध्यक्ष नृपेन्द्रलाल श्रेष्ठले जानकारी दिए ।

नेपाल पत्रकार महासङ्घको संस्थापक अध्यक्ष कायम गर्नमा फोनिजले महत्त्वपूर्ण दबाव कायम गरेको भन्दै फोनिजलाई संस्थागत रूपमा सो पुरस्कार प्रदान गर्ने निर्णय गरेको पुरस्कार निर्णायक समितिका संयोजक दबूका उपाध्यक्ष सुनिल महर्जनले बताए । समारोहमा नेपाल आदिवासी जनजाति पत्रकार महासङ्घ (फोनिज) का अध्यक्ष गजुरधन राईलाई पत्रकार राष्ट्रिय दबूका केन्द्रीय अध्यक्ष नृपेन्द्रलाल श्रेष्ठ, नेपाल आदिवासी जनजाति महासङ्घका वरिष्ठ उपाध्यक्ष बुद्ध घर्ती, स्वर्गीय श्रेष्ठकी छोरी सुजिता मानन्धरले नगद २५ हजार रुपियाँसहित सम्मानपत्र प्रदान गरेको थियो ।

नेवा पत्रकार राष्ट्रिय दबूले २०७६ सालदेखि श्रेष्ठको जन्मजयन्ती मनाउने र गत वर्षदेखि पुरस्कार दिन थालेको हो । गत वर्ष सो पुरस्कार पत्रकार लक्की चौधरीलाई प्रदान गरिएको थियो । सो अवसरमा नेपाल आदिवासी जनजाति महासङ्घका वरिष्ठ उपाध्यक्ष बुद्ध घर्तीले स्वर्गीय श्रेष्ठको इतिहासलाई उपेक्षा गरेर पत्रकार महासङ्घले सत्यलाई स्वीकार गर्न नचाहेको बताए । नेवा: पत्रकार राष्ट्रिय दबूका सचिव राजु नापितले स्वर्गीय श्रेष्ठको योगदानलाई फैलाउन पत्रकार दबूले हरेक वर्ष विविध कार्यक्रम गर्दैआएको जानकारी दिए । समारोहमा मधेशी पत्रकार समाजका अध्यक्ष मोहन सिंहले पत्रकार महासङ्घको विधान अधिवेशनमार्फत यस बहसलाई टुङ्ग्याउनु पर्नेमा जोड दिए

कार्यक्रममा हालै सम्पन्न पत्रकार महासङ्घमा निर्वाचित दबूका सदस्यलाई सम्मान समेत गरिएको थियो ।

समाजवादी मोर्चाले माघ २४ मा वृहत् आमसभा गर्ने

काठमाडौँ - विपक्षी चार दलीय समाजवादी मोर्चाले माघ २४ गते काठमाडौँमा वृहत् आमसभा गर्ने निर्णय गरेको छ ।

नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीको कार्यालय आलोकनगरमा बुधवार बसेको मोर्चाको बैठकले आमसभा गर्ने निर्णय गरेको छ । यस्तै बैठकले सातै प्रदेशमा ठुला अन्तर्क्रिया गर्ने निर्णय भएको नेपाल समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष महिन्द्र राय यादवले जानकारी दिए ।

यसैगरी चैतको पहिलो हप्ता मधेसमा ठुलो आमसभा गर्ने निर्णय भएको यादवले बताए ।

‘सातै प्रदेशमा अन्तर्क्रिया गर्ने, माघ २४ गते काठमाडौँमा वृहत् आमसभा गर्ने निर्णय गरेको छ । । मधेस प्रदेशमा चैतको पहिलो हप्ता वृहत् आमसभा गर्ने निर्णय भएको छ’, उनले भने । यस्तै मधेस प्रदेशको संयोजन गर्ने जिम्मा नेसपालाई दिएको यादवले बताए । बैठकले विचार मिल्ने अन्य पार्टीलाई मोर्चामा ल्याउन अधिकतम पहल गर्ने उनले जानकारी दिए ।

तर समीक्षा अध्ययन कार्यदलले प्रतिवेदन नबुझाएको तर छिट्टै बुझाउने विषयमा छलफल भएको उनको भनाइ छ । आजको बैठकले विप्लवलाई नै संयोजनको जिम्मेवारीमा निरन्तरता दिएको छ ।

पछिल्लो समय समाजवादी मोर्चाप्रति जनआकर्षण बढ्दै गएकाले राष्ट्रिय विकल्पको शक्तिमा उभ्याउनेबारे छलफल भएको उनले जिकिर गरे ।

धर्मनिरपेक्षता....

तयार हुनुपर्ने समेत जोड दिए । यसैगरी पूर्वमन्त्री राजेन्द्र श्रेष्ठले अन्तरिम संविधान २०६३ भन्दा २०७२ सालको संविधान आदिवासी जनजातिका लागि प्रतिगमन भएको धारणा राखे । यसैगरी पूर्व सभामुख ओनसरी घर्ती मगरले आदिवासीहरु जुनसुकै पार्टीमा भएपनि आदिवासीको अधिकारका लागि एकजुट हुनुपर्नेमा जोड दिए । संविधान संशोधनका कुरा उठ्दै गर्दा आदिवासी जनजाति संघसंस्थालगायत सरोकारवालाहरुले सडकबाट पनि दबावमूलक कार्यक्रम मार्फत दबाव दिनुपर्ने उनको भनाई थियो ।

पूर्वमन्त्री कृपासुर शेर्पाले आदिवासी जनजातिबीच अधिकार प्राप्तिका लागि अझ बढी सुदृढ एकता आवश्यक रहेको बताए । कार्यक्रममा बोल्दै पूर्व राज्यमन्त्री दिलमान पाख्रिनले एकढिक्का भएर आदिवासी अगुवाले आदिवासी अधिकार संरक्षणका निम्ति भूमिका खेल्नुपर्ने आवश्यकता औल्याए । संघीयता, धर्मनिरपेक्षता, समानुपातिक समावेशिताको विषय सबै राजनीतिक दलमा उठिरहेको भन्दै उनले यसलाई विचार पुर्‍याउनुपर्ने बताए । आदिवासी, दलित, मुस्लिम, मधेशी समुदाय एक ठाउँमा बसेर सोच्न आवश्यक रहेको उनको भनाई थियो ।

यस्तै सांसद सुशीला श्रेष्ठले

आदिवासी जनजातिका जातीय, भाषिक समस्या धेरै भएको बताउँदै त्यसको समाधानमा लागनुपर्नेमा जोड दिए । सांस्कृतिक तथा भेषभूषा प्रदर्शन मात्रै अहिले भइरहेको भन्दै उनले हिजो भएका विभेदका कुराहरुलाई पनि बाहिर ल्याउन आवश्यक रहेको बताए । मानवशास्त्री डा.मुक्तसिंह लामाले सत्ता र शक्तिसँग कसरी लड्ने भन्ने शक्ति यो दुई दशकको अवधिमा आदिवासी अगुवाहरुले सिकेको बताउँदै चुपचाप बसेमा आदिवासी जनजातिका निम्ति केहीपनि चाहिने रहेनछ भन्ने बुझाइ हुने बताए । गर्न सकिन्छ है भन्ने केही उदाहरण पनि रहेको भन्दै उनले बागमती प्रदेशमा नेपाल भाषा र तामाङ भाषा सरकारी कामकाजको भाषा

बनाउने ऐन पारित भएको स्मरण गराए । जमिन खोस्ने अधिकार कसैलाई पनि नभएको भन्दै उनले कुनैपनि कानुन बनाएर आदिवासीको जमिन खोस्न नपाइने बताए ।

कार्यक्रममा संविधान सभाका सदस्यहरु पेम्बा भोटे, नगेन्द्र कुमाल, नेफिनका पूर्व महासचिव आडकाजी शेर्पा, आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठानका उपाध्यक्ष रेशम गुरुङ लगायतले आदिवासीको अधिकार संरक्षणका निम्ति एकीकृत आवाज बोकेर जानुपर्ने विचार व्यक्त गरे । कार्यक्रमको सहजीकरण महासचिव दिवस राई र उपमहासचिव रामकृष्ण ब्लोन तामाङले गरेको थियो । इन्डिजिनियस भ्वाईस

R. P. ELECTRONICS
Madhyapur Thimi-4, Shankhadhar Chowk
Ph. 01- 5093396, Mo. 9841300905, 9851169858

प्रविधिको विकास र प्राकृतिक समस्या समाधानमा

कस्तो रह्यो सन् २०२४ को भूमिका ?

काठमाडौं । सन् २०२४ मा अव्यवस्थाका शक्तिहरू बलियो हुँदै जाँदा यो वर्ष विश्व मञ्चमा एक कठिन वर्ष भएको छ । भूराजनीतिक प्रतिस्पर्धा बढ्दै गएका छन् । विगतदेखि जारी युद्धहरू शान्त हुन सकेका छैनन् । सन् २०२४ को ग्रीष्मकालीन ओलम्पिक र पारालिम्पिक्स विश्वको सुन्दर सहर पेरिसमा सम्पन्न भएको छ । सन् २०२४ ले दिएका उपलब्धि र पाठले सन् २०२५ सबैका लागि प्रेरणाको वर्ष हुनेछ । विश्व जगतले विगतदेखि जारी राखेका सकारात्मक कामले सन् २०२५ र त्यसपछिका वर्षमा पनि निरन्तरता पाउनुपर्छ र विश्व विकासको कदमले सार्थकता पाउनुपर्छ ।

सन् २०२५ ले युद्ध र हिंसाजस्ता मानवीय व्यभिचारका कारण उत्पन्न दुर्भावनालाई नियन्त्रण गर्नेछ र जलवायु परिवर्तनसँगै निम्तिएका खडेरी, अनावृष्टि, अल्पवृष्टि, अतिवृष्टि र यसका कारण हुने मरुभूमिकरण, बाढी र पहिरोजस्ता प्राकृतिक विपत्ति न्यूनीकरण र नियन्त्रणमा विश्वले सहकार्य गर्नेछ । मानवीय गतिविधिले निम्त्याउने रोग तथा महामारीजन्य विपत्तिलाई आधुनिक विज्ञानको आविष्कार र सहयोगमा परास्त गर्दै हामीलाई यस प्रकृतिको अनुपम उपहार यस पवित्र धर्तीमा निर्भिकताका साथ बाँच्न पाउने अधिकारको सुनिश्चितता गर्नेछ ।

सन् २०२४ को अन्त्यसँगै वर्षभरि प्रविधि विकास र प्राकृतिक समस्या समाधान प्रयासमा भएका प्रमुख गतिविधि र घटनालाई सम्झनु सन् २०२४ को बिदाइका लागि सान्दर्भिक हुनेछ ।

-अन्तरिक्ष दौड-

सन् २०२४ मा अन्तरिक्षको दौडले विगतमा जस्तै निरन्तरता पाएको छ । सन् २०२४ मा अन्तरिक्ष अन्वेषणमा जापानले जनवरीमा चन्द्रमाको क्रेटरमा स्लिम 'स्मार्ट ल्यान्डर फर इन्भेस्टिगेसन द मुन' अवतरण गरी तीन महिनासम्म पृथ्वीमा तथ्याङ्क प्रेषित गर्न सफल भयो ।

चीनको एउटा अन्तरीक्ष अभियानले चन्द्रमाको सबैभन्दा ठाढाबाट माटोको नमूना लिएर फिर्ता भयो । चीनले अहिलेसम्म कोही पनि नपुगेको चन्द्रमाको सुदूर क्षेत्रमा आफ्नो अन्तरिक्षयान अवतरण गरेको हो । मे ३ मा प्रक्षेपण गरिएको चाङ्ग-अ सिक्स नाम दिइएको चिनियाँ अभियानले चन्द्रमाको 'क्रेटर' अर्थात् विशाल खाडलमा रहेका पुराना चट्टान र माटो सङ्कलन गरेको हो ।

नासाको पर्सिभेरेन्स रोभरले मङ्गल ग्रहमा सूक्ष्मजीवी 'माइक्रोबियल' जीवनको

सम्भावित प्रमाण फेला पारेको छ ।

यो वर्ष ईयू-जापान अन्तरिक्ष अभियानले बृध ग्रहको दक्षिणी ध्रुवको तस्वीर लिन सफल भएको छ । स्पेसएक्सले 'चपरिस्टिक आर्म्स' को साथ 'रिटर्निंग बूस्टर रकेट'हरू कब्जा गर्नका लागि एक नयाँ प्रविधिको आविष्कार गरेको छ । त्यसैगरी, बोइङको स्टारलाइनर परियोजनाले जुनमा दुई अन्तरिक्ष यात्रीलाई अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरिक्ष स्टेशनमा पठाएको थियो । उनीहरू त्यहाँ दुई महिनाका लागि बस्ने भनिएको भए पनि प्राविधिक समस्याले उनीहरू फिर्ता हुन ढिलाइ भएको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरिक्ष स्टेशनमा फर्सेका दुई अन्तरिक्षयात्रीलाई पृथ्वीमा फर्काउने 'स्पेसएक्स मिसन'को 'ड्र्यागन क्याप्सुल' इनटरनेसनल स्पेस स्टेशन 'आइएसएस'सँग जोडिएको छ ।

'ड्र्यागन क्याप्सुल'ले अर्थात् एसएससँग जोडिएपछि, नासाका अन्तरिक्ष यात्री निक हेग र रूसी अन्तरिक्षयात्री अलेक्जेन्डर गोर्वुनोभ फेब्रुअरीमा अन्तरिक्ष स्टेशनबाट फर्किँदा उनीहरूले अन्तरिक्षविद् विलियम्स र बुच विल्मोरलाई फिर्ता ल्याउनेछन् ।

दुर्भाग्यको कुरा, अन्तरिक्ष पनि केवल व्यावसायिक र वैज्ञानिक प्रतिस्पर्धाको विषय बन्न थालेको छ । यो प्रकृतिमाथिको हस्तक्षेप हो । यो नयाँ भूराजनीतिक प्रतिस्पर्धाको कारण निम्तिएको परिणाम हो ।

अमेरिकी अधिकारीहरूले गत मे महिनामा रूसले अन्तरिक्षमा रहेको 'एन्टी स्याटेलाइट' हतियार अन्तरिक्षमा राखेको आरोप लगाएका थिए । यसैबीच चीनले अन्तरिक्षमा रहेका सैन्य उपग्रहको सङ्ग्रामा व्यापक वृद्धि गरेको छ ।

अन्तरिक्ष सञ्चालनलाई नियन्त्रण गर्ने केही अन्तर्राष्ट्रिय सम्झौताहरूले अन्तरिक्षको सैन्यीकरणलाई रोक्न खासै केही गर्दैन । संयुक्त राज्य अमेरिकाले देशहरूलाई 'आर्टिमिस सम्झौता'मा हस्ताक्षर गर्न आग्रह गरिरहेको छ, जसले अन्तरिक्ष अन्वेषणको सैन्यीकरणलाई रोक्न चाहन्छ । यो सम्झौतामा अहिलेसम्म ५२ देशले हस्ताक्षर गरेका छन् तर यो सूचीमा चीन, रूसलगायतका अमेरिका इतर मुलुकहरू समावेश छैनन् ।

- एआईको विकास -

नेपालीमा कृत्रिम बौद्धिकता भनिने आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स 'एआई' मा विकासहरू आश्चर्यजनक तथ्य सङ्कलनका लागि बृहत् फड्को त हो नै सँगसँगै यो चिन्ताको पनि विषय हो । एआई क्रान्तिले

विज्ञानका कथालाई तथ्यमा बदलिरहेको छ । हालको एआई प्रगतिहरूको सूची प्रभावशाली छ, उनीहरूको व्यावहारिक अनुप्रयोगहरू छन् । एआईको प्रयोग आनुवंशिक अवस्थाको विश्लेषण गर्न, स्वास्थ्य सेवासुधार गर्न, उत्पादन क्षमता सिर्जना गर्न र अन्य धेरैका लागि प्रयोग भइरहेको छ ।

नोबेल पुरस्कार समितिले जोन हर्पफिल्ड र जियोफ्रे हिन्टनलाई 'कृत्रिम तन्त्रिका सञ्जालको मेशिनबाट जानकारी प्राप्त गर्ने वा गणना गर्न सक्षम आधारभूत खोज र आविष्कारहरूको लागि' र रसायन शास्त्रमा नोबेल पुरस्कारको आधा हिस्सा डेमिस हसाविस र जोन जम्परलाई 'प्रोटिनको स्ट्रक्चरल प्रेडिक्सन' का लागि एआई मोडेल विकास गरेको तथ्यबाट एआईको महत्त्वले आधिकारिक मान्यता प्राप्त गरेको छ ।

पुरस्कारको आधा हिस्सा नितान्त नयाँ प्रकारको 'प्रोटिन'को विकास गरेका डेभिड बेकरले प्राप्त गरेका थिए भने बाँकी आधा 'प्रोटिन'को जटिल ढाँचालाई एआईको मद्दतले मापन गर्ने मोडेल विकास गरेका जम्पर र हसाविसले पाएका थिए ।

सबै विकशित प्रविधिहरूमा कुन देश अगाडि छ भनेर विशेषज्ञहरूले बहस गर्छन् । प्रायजसो उपायहरूले संयुक्त राज्य अमेरिका 'ठूलो अन्तरले अधि बढेको' देखाउँछ तथापि, चीन एआई अनुसन्धान प्रकाशनहरूको अनाधिकारिक सङ्ग्रामका लागि विश्वव्यापीरूपमा अग्रस्थानमा रहेको देखिन्छ ।

हरेक आकांक्षी एआईको शक्तिले सामना गर्ने एउटा सीमा भनेको दक्ष कामदारहरूको उपलब्धता हो । अर्को अवरोध भनेको बिजुली र पानीको उपलब्धता हो । एआई मोडेलका उपकरणका लागि ठूलो मात्रामा इन्धन शक्तिको आवश्यकता पर्दछ जसले सधैं चिसो रहिरहन आवश्यक वातावरणमा ताप उत्पन्न गर्दछ र वातावरणीय सन्तुलनका प्रभाव पार्दछ ।

एआई क्षेत्रमा प्रवेशको उच्च लागत समानताका विषयमा चिन्ताको एक कारण हो एआई विकासमा देखिएको होडबाजीले धनी र गरीब देशहरू बीचको खाडललाई अझ फराकिलो बनाउनेछ ।

आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सलाई कसरी नियमन गर्ने भन्ने विषयमा छलफल भइरहेको छ । समग्रमा सम्झौता गर्ने कुरा एउटा जटिल अभ्यास हुनेछ ।

जलवायु परिवर्तनका कारण तापमान वृद्धि हुने क्रम जारी छ । यसका लागि प्रकृतिमा मानवीय अतिक्रमणलाई नै

प्रमुख जिम्मेवार मानिएको छ । जीवाश्म इन्धनको हाम्रो व्यवहारले सम्भवतः स्थायी रूपमा जलवायुलाई परिवर्तन गर्ने तथ्यलाई वैज्ञानिकहरूले दशकौंदेखि चेतावनी दिइरहेका छन् । आधुनिक अभ्यासका लागि वैज्ञानिक आविष्कार नै पनि यसमा जिम्मेवार छन् । तथ्यहरूले उल्लेखित दावीहरूलाई पुष्टि गर्छन् ।

वायुमण्डलमा कार्बन डाइअक्साइडको स्तर निरन्तर बढिरहेको छ र सन् २०२४ रेकर्डमा सबैभन्दा तातो वर्षको रूपमा स्थापित भएको छ । सन् २०१५ को पेरिस सम्झौताले विश्वलाई स्थायी रूपमा तापक्रमको उच्चस्तर नाघ्नबाट जोगाउने प्रयास गरेको सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको जोखिम तथा असरलाई उल्लेखनीय रूपमा घटाउने कुरालाई आत्मसात गरेको थियो । सम्झौताले विश्वव्यापी औसत तापक्रममा हुने वृद्धिलाई पूर्व औद्योगिक तहभन्दा माथि दुई डिग्री सेल्सियसभन्दा तल कायम राख्ने र तापक्रममा हुने वृद्धिलाई पूर्व औद्योगिक तहभन्दा माथि १।५ डिग्री सेल्सियसमा सीमित राख्न प्रयास गर्ने जनाएको छ ।

बदलिँदो जलवायुका केही परिणामहरू सजिलै देख्न सकिन्छ । अमेरिकी राष्ट्रिय महासागरीय तथा वायुमण्डलीय प्रशासनले सन् २०२४ को पहिलो १० महिनामा संयुक्त राज्य अमेरिकामा २४ वटा मौसमसम्बन्धी प्राकृतिक प्रकोप उत्पन्न भएको र यसबाट कम्तीमा एक अर्ब अमेरिकी डलरबराबरको क्षति भएको जनाएको छ । दक्षिण अमेरिकाको उत्तरी क्षेत्रमा खडेरीका कारण विश्वको सबैभन्दा ठूलो नदी प्रणाली अमेजनको केही भाग सुकेको छ । वातावरणीय परिवर्तनहरू क्रमिक रूपमा हुने गर्छन् जलवायु परिवर्तनका धेरै परिणामहरू देख्न गाह्रो छ । समुद्रको तातो पानी सोस्ने स्रोतहरूमा हस्तक्षेप भएको छ तर यसको परिणाम देख्ने गरी जानकारीमा आउन निकै समय लाग्न सक्छ ।

जलवायुसम्बन्धी वार्षिक अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन कोप २९ ले विकासशील देशहरूलाई उत्सर्जन कटौती र जलवायु अनुकूलनका लागि आर्थिक सहयोग गर्न सामान्य प्रगति गरेको छ । वैज्ञानिकहरूले जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई कम गर्न र हरित अर्थव्यवस्थामा सङ्क्रमणलाई छिटो गर्न डिजाइन गरिएका विभिन्न प्रविधिहरूमा प्रगति गरेका छन् । तथापि, तिनीहरूको सफलता धेरै कम र ढिलो हुन सक्छ । दिलीप शर्मा / रासस

२०२५ देखि जन्मिनेलाई “जेन बेटा” भनिने

काठमाडौं । जेनेरेसन अल्फा र जेनेरेसन जेडपछि, अब आउने नयाँ पुस्तालाई जेनेरेसन बेटा भनिनेछ । २०२५ देखि २०३९ को बीचमा जन्मिने बच्चाबच्ची यो पुस्तामा समेटिनेछन् । प्रविधि क्षेत्रमा भएको तीव्र प्रगति, सामाजिक चुनौती र विश्वव्यापी परिवर्तनको आकार लिने संसारमा हुर्किने भएकाले यस पुस्तालाई जेनेरेसन अर्थात् जेन बेटाले परिभाषित गरिएको हो ।

जेनेरेसन अल्फा (२०१०-२०२४ मा जन्मिएका) को पाइला पछ्याउँदै यी बालबालिका प्रविधि, दिगोपन र विश्वव्यापी परिदृश्यमा अभूतपूर्व परिवर्तनहरूको साक्षी बन्नेछन् ।

जेनेरेसन बेटा को हुन् ?

सामाजिक अनुसन्धानकर्ता मार्क म्याक्रिन्डलले जेनेरेसन अल्फा शब्दको सिर्जना गरेका थिए । सन् २०३५ सम्ममा जेनेरेसन बेटाले विश्वव्यापी जनसङ्ख्याको १६ प्रतिशत भाग ओगट्ने उनले भविष्यवाणी गरेका छन् । यी बालबालिका मुख्यतः युवा जेनेरेसन वाई (मिलेनियल्स १९८१-१९९६ मा जन्मिएका) र पुराना जेनेरेसन जेड (१९९६-२०१०) का अभिभावकबाट जन्मिनेछन् । जेनेरेसन वाई र जेनेरेसन जेड डिजिटल युग र सामाजिक सञ्जालको उदयसँगै पहिले नै अनुकूलित भइसकेको पुस्ता हुन् ।

“जेनेरेसन अल्फाले स्मार्ट प्रविधि र एआईको उदय अनुभव गरेको छ । जेनेरेसन बेटा यस्तो युगमा बाँच्नेछ, जहाँ शिक्षा, कार्यक्षेत्र, स्वास्थ्य सेवा, मनोरञ्जनजस्ता सबै पक्ष पूर्ण रूपमा एआईमय हुनेछन्,” म्याक्रिन्डलले आफ्नो ब्लग पोस्टमा उल्लेख गरेका छन् । यता जेनेरेसन बेटा भने अझ बढी इन्टरकनेक्टेड र स्वचालित वातावरणमा हुर्किनेछन् । यसमा एआई, मसिन लर्निङ, स्वचालित जीवन र दिगोपनको प्रयासले आकार दिनेछन् ।

जेनेरेसन बेटाका मुख्य विशेषताहरू

१. प्रविधिको एकीकरण

जेनेरेसन बेटा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स र स्वचालित संसारमा डुबेर हुर्किनेछ । यी प्रविधिहरू शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा, मनोरञ्जन र कार्यक्षेत्रमा आधारभूत हुनेछन् । यसले उनीहरूको सिकाइ, काम गर्ने तरिका र अन्तर्क्रिया गर्ने शैलीलाई मौलिक रूपमा परिवर्तन गर्नेछ ।

२. दीर्घ जीवन

स्वास्थ्य सेवा र दीर्घायु प्रविधिमा भएको प्रगतिले गर्दा यस अवधिमा जन्मिने धेरै बालबालिका २२औं शताब्दीमा राम्रोसँग बाँच्ने अपेक्षा गरिएको छ । लामो समय बाँच्न सक्ने क्षमताले संसारमा नयाँ चुनौती र अवसर लिएर आउनेछ ।

३. दिगोपनको प्राथमिकता

जलवायु परिवर्तन, जनसङ्ख्याको विश्वव्यापी परिवर्तन र स्रोतहरूको समाप्ति जस्ता सामाजिक चुनौतीले जेनेरेसन बेटाले सामना गर्ने मुख्य मुद्दाहरू परिभाषित गर्नेछन् । दिगोपन कुनै रोजाइ नभई अनिवार्यता हुनेछ, जसले उनीहरूको उपभोग, जीवनशैली र कार्यशैलीमा प्रभाव पार्नेछ ।

४. विश्वव्यापी प्रभाव

यो पुस्ता बढ्दै जाँदा तिनीहरूको मूल्य र निर्णयले विश्वव्यापी अर्थतन्त्र, संस्कृति र उद्योगलाई महत्त्वपूर्ण रूपमा प्रभावित गर्नेछन् । सङ्घ्या बढ्दै जाँदा उनीहरू प्रविधि, समाज र नीतिमा भविष्यका प्रवृत्तिहरूलाई आकार दिने मुख्य जनसांख्यिकीय समूह बन्नेछन् ।

जेनेरेसन बेटाले उच्च प्रविधियुक्त संसारको अनुभव गर्नेछन् । यसमा खासगरी स्मार्ट सहर, स्वचालित गाडी र अत्याधुनिक भन्चुअल रियालिटी समावेश हुनेछन् । एआईद्वारा सञ्चालित यन्त्रमा आधारित शिक्षण र ब्लकचेन जस्ता प्रविधिले नयाँ पुस्ताको जीवनका हरेक क्षेत्रमा असर पुर्याउनेछ । यसले उनीहरूको पढाइ र कामलाई अझ बढी व्यक्तिगत र सजिलो बनाउन मद्दत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

परिवर्तनशील संसारमा जेनेरेसन बेटाले दिगोपनका चुनौतीको सामना गर्नुपर्ने हुन्छ भने सँगै उदाइरहेका प्रविधिलाई बढीभन्दा बढी उपयोग गर्नुपर्नेछ । प्रविधिमा भएको प्रगति, वातावरण जोगाउने जिम्मेवारी र समाजमा हुने परिवर्तनको मिश्रणले भविष्यमा यस पुस्ताको पहिचान र प्रभाव निर्धारण गर्नेछ ।

साइबर आक्रमणमा चीनको संलग्नता-अमेरिका

काठमाडौं । चिनियाँ ह्याकरहरूको समूहले अमेरिकी अर्थ मन्त्रालयको कम्प्युटर प्रणालीमा अनधिकृत रूपमा प्रवेश गरी संवेदनशील कागजात चोरेको आरोप लागेको छ । सोमवार मन्त्रालयका अधिकारीहरूले संसदलाई पठाएको पत्रमा यस्तो दावी गरिएको हो । समाचार एजेन्सी रोयटर्सका अनुसार ह्याकरले अमेरिकी अर्थ मन्त्रालयका लागि साइबर सुरक्षाको क्षेत्रमा काम गर्ने कम्पनी 'वियोन्ड ट्रस्ट'को सिस्टम कब्जा गरी पहुँच बनाएका थिए । सिस्टम कब्जा गरेपछि तत्कालै त्यसलाई अफलाइन गरिएको थियो भने त्यसपछि थप आक्रमण भएको कुनै प्रमाण नभेटिएको जनाइएको छ ।

संसदलाई पठाइएको पत्र अनुसार चीन सरकार संरक्षित ह्याकरले वियोन्ड ट्रस्टको एउटा प्रमुख सेक्युरिटी की मा पहुँच पाएका थिए । जुन विक्रेताले ब्लाउडमा आधारित सेवाको सुरक्षाका लागि प्रयोग गर्ने गरेको थियो । यो सेवा मन्त्रालयको 'कोष विभाग' (ट्रेजरी डिपार्टमेन्ट) कार्यालयका प्रयोगकर्तालाई प्राविधिक सहयोग दिने उद्देश्यले प्रयोग हुन्थ्यो । उक्त की चोरेर ह्याकरले सो सेवाको सुरक्षा प्रबन्धलाई छलेर कोष विभागका प्रयोगकर्ताको कम्प्युटरमा पहुँच पाएको जनाइएको छ ।

ती ह्याकरहरूले कार्यालयका प्रयोगकर्ताले राखेका केही संवेदनशील कागजात चोरी गरेको आरोप लगाइएको छ । विभागलाई यसअघि नै ८ डिसेम्बरमा वियोन्ड ट्रस्टले आक्रमणबारे जानकारी दिएको थियो । चिनियाँ ह्याकरले यसै महिना अमेरिकाका तीन ठुला टेलिकम कम्पनीको सिस्टम ह्याक गरेको घटनापछि यो अर्को हमला भएको हो । 'साल्ट टाइफुन' भनिने उक्त घटनामा ह्याकरहरूले सांसदहरूको टेलिफोन वार्ता र टेक्स्ट मेसेजमा पहुँच पाएको दावी गरिएको छ । सांसदले यस ह्याकिङ घटनाको चर्को आलोचना गरेका छन् । वियोन्ड ट्रस्टले दिएको जानकारीपछि 'कोष विभाग'ले साइबर सुरक्षा तथा पूर्वाधार सुरक्षा एजेन्सी (सीआईसीए), सङ्घीय अनुसन्धान ब्युरो (एफबीआई) र तेस्रो पक्षका फरेन्सिक अनुसन्धानकर्तासँग सम्पर्क गरेर घटनाको प्रभाव पत्ता लगाउने काम थालेको द गार्डियनले उल्लेख गरेको छ ।

प्रारम्भिक चरणमा यस आक्रमणले कति असर पारेको छ भन्ने जानकारी आइसकेको छैन । कोष विभागले थप विवरण ३० दिनभित्र एक पूरक प्रतिवेदनमार्फत उपलब्ध गराइसक्नु पर्ने बताइएको छ । “हाम्रा प्रणाली र यसले राख्ने डेटा विरुद्धका सबै खाले खतरालाई कोष विभागले गम्भीरताका साथ लिएको छ,” कोष विभागका प्रवक्ताले भनेका छन्, “पछिल्लो चार वर्षमा कोष विभागले आफ्नो साइबर सुरक्षामा उल्लेखनीय सुधार गरेको छ । र हामी निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रका साफेदारहरूसँग मिलेर हाम्रो वित्तीय प्रणालीलाई खतराबाट जोगाउन निरन्तर काम गरिरहनेछौं ।”

वियोन्ड ट्रस्टले आफ्नो वेबसाइटमा उल्लेख गरे अनुसार हालैको सुरक्षा घटनामा यसको रिमोट सपोर्ट सफ्टवेयरका सीमित ग्राहकहरू प्रभावित भएका थिए । वाशिङटन स्थित चिनियाँ दूतावासका प्रवक्ताले यस ह्याकिङको घटनामा चीनको कुनै संलग्नता नभएको दावी गर्दै जिम्मेवारी लिन अस्वीकार गरेका छन् । रोयटर्सलाई जवाफ दिँदै उनले भनेका छन्, “वेडिङडले तथ्यगत आधार बिना चीनलाई दोष लगाउने अमेरिकी दुष्प्रचारको कडा विरोध

थिमि टाइम्स

– छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

- प्रेमचन्द

सम्पादकीय

विद्वता स्वदेशमै प्रयोग गर- नारा होइन !

अहिले देशमा बेरोजगारीको अवस्था भयावह रुपमा बढेको छ । देशका युवाहरुको विदेश पलायन रोकिएको छैन । नेपाली युवाहरु कामको खोजीमा विदेश पलायन भइरहेका छन् भने नेपाली विद्यार्थीहरु पनि उच्च शिक्षाको लागि विदेश जाने प्रवृति बढिरहेको छ । यसै समय त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट एकैपटक १४ हजार विद्यार्थी दीक्षित बनेका छन् । त्रिविको स्वर्ण दीक्षान्तमा १४ हजार ३ सय ७ विद्यार्थी दीक्षित भए । त्रिवि, पूर्वाञ्चल, काठमाडौं, पोखरालगायतका विश्वविद्यालयबाट प्रत्येक वर्ष हजारौं विद्यार्थी दीक्षित बनिरहेका छन् । यो विद्वत् युवाशक्तिलाई राज्यले सही ठाउँमा उपयोग गर्न सकेको छैन । स्वदेशमा पर्याप्त रोजगारी नहुँदा अवसरको खोजीमा यो वर्ग विदेशिन बाध्य छ । विश्वविद्यालयबाट बर्सेनि हजारौं जनशक्ति उत्पादन भएपनि राज्यले त्यसको सही सदुपयोग गर्न सकेको छैन । सीमित व्यक्तिले मात्र सरकारी सेवामा प्रवेशको अवसर पाउँछन् । व्यापार, व्यवसाय, उद्योग र कलकारखाना नहुँदा यो जनशक्ति बाध्यतावश पलायन भइरहेको छ ।

राज्यको उपयुक्त नीति अभावमा उच्च शिक्षा हासिल गरेको युवाले आफ्नै उद्यममा लाग्न आनाकानी गरिरहेको छ । सीमित युवा मात्र उद्यमशीलतामा लागेका छन् । उद्यमी बनेका बहुसंख्यक युवा पुर्खाको बिँडो थाम्नेहरू छन् । देशको आर्थिक विकास र समृद्धिका लागि राजनीतिक भाषण होइन, यो जनशक्तिको उपयोग गर्ने नीति आवश्यक छ ।

दीक्षान्त समारोहमा बोल्दै प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले आफूसँग भएको विद्या व्यवहारमा उतार्न नसकिए त्यो विद्या कुनै कामको नहुने बताए । तर तिनै सरोकारवाला निकायमा विराजमान व्यक्तिले व्यवहारमा उतार्ने गरी वातावरण भने मिलाउन सकिरहेका छैनन् । किनकी यो राज्यको दायित्व हो ।

त्यस्तैले राज्यले सही नीति लिएन भने यी कालोकोट लगाउनेहरूको निर्विकल्प गन्तव्य भनेको विदेश हुनेछ । र, भविष्यमा विद्यालय र विश्वविद्यालयमा पढाउने जनशक्ति समेत पाउन कठिन हुनेछ । जुन, अहिले नै अभाव देखिन थालिसकेको छ । तर पनि राज्यसत्तामा बस्ने नेताहरुको भनाई भने जहिले पनि नेपाली विद्यार्थीहरुको विदेश पलायन रोक्ने र देशमै राजगारको सिर्जना गरेर बेरोजगारी समस्या हटाउने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दै कहिल्यै नथाक्ने नेताहरुले भने देशमा सही नीति बनाउन भने चाहेको देखिदैन । तसर्थ अरूलाई उपदेश दिने नेताहरुले आफ्नो देशमा सुशासन र समृद्धि कायम गर्न राजनीतिक दलहरुले आफ्नो दायित्व इमान्दारीका साथ निभाउन सकेका छन् त ? भनिन्छ उपदृश जहिले पनि तितो हुन्छ । साथै यो नेपालको बस्तु परिस्थितिलाई बुझेर नै यस प्रकारको भनाई बर्तमान समयमा सान्दर्भिक देखिएको पनि हुन सक्दछ । तसर्थ सबैले दायित्वबोधका साथ अभिव्यक्ति दिनु राम्रो होला । त्यो पनि जिम्मेवार निकायमा बसेर । तसर्थ विद्वतालाई स्वदेशमै प्रयोग गर- नारा होइन ।

नेतामाथि सरकारको विभेद: एउटालाई उक्साउने, अर्कोलाई डुबाउने !

● भेषराज पोखरेल

सरकारले कर दिवसको अवसरमा धेरै कर तिर्ने व्यवसायीहरूलाई सम्मान गर्यो । भाटभटेनी सुपरमार्केटका साहु मीनबहादुर गुरुङ्गा पनि सरकारद्वारा सम्मानित भए । उनले दुई अर्बभन्दा बढी राजश्व छलेको र सो राजश्व उनले राज्यलाई तिर्नुपर्ने भनि सर्वोच्च अदालतले फैसला गरेको छ ।

यता, बालुवाटारस्थित ललिता निवास जग्गा हिनामिना प्रकरणमा उनी विशेष अदालतबाट दोषी ठहर भएका छन् । उनलाई विशेषले दुई वर्ष कैद र ८० लाख रुपैयाँ जरिवाना तोकेको छ । सर्वोच्च र विशेषको आदेशलाई नजरअन्दाज गर्दै सरकारले उनलाई सम्मान गर्यो । सर्वोच्चले राजश्व तिर भनिसकेको छ, तैपनि सरकारले उठाउन चासो देखाएको छैन ।

उल्टै सम्मान गर्छ । भाटभटेनीले राजश्व छलेको सर्वसाधारणले देखेका छन्, सरकारले किन देख्दैन ? राजश्व छल्नेलाई सम्मान गर्ने होइन, कारवाही गर । भाटभटेनीलगायत मुलुकमा सञ्चालित सुपरमार्केटहरुले भ्याट विल दिँदैनन् । भ्याट विल नदिएपछि राजश्व छलियो । भाटभटेनीमा सामान किन्ने जानेहरुले प्याकेटमा जति लेखेको छ, त्यति तिर्छन् ।

उनीहरु स्वयंले लेखेर राखेका हुन्छन् । त्यो सामानको परिमाण पुगेको छ कि छैन भन्ने पनि सर्वसाधारणलाई थाहा हुँदैन । यता, भाटभटेनीले कुहिएको सामान पनि बेच्दै आएको छ । केही समयअघि मात्र काठमाडौं महानगरपालिकाले कुहिएको नरिवल बेच्ने भाटभटेनीलाई कारवाही गरेको थियो ।

भाटभटेनीको गेटभित्र छिर्नेबित्तिकै सडकगल्लेका तरकारी, फलफूलहरु देख्न सकिन्छ । अन्य सुपरमार्केटको हकमा पनि त्यस्तै छ । भाटभटेनीले कस्तो सामान बेचिरहेको छ ? सरोकारवाला निकायले अनुगमन गर्दैन । यता, सर्वसाधारण पनि भाटभटेनी भन्नेबित्तिकै हुरुक्कै ।

भाटभटेनी जानु कहाँ-कहाँ नै जानुभै गर्छन् । उनीहरुको रवाफ नै छुट्टै देखिन्छ । तर, कतै आफ्नो पैसा त खेर गइरहेको छैन ? कतै आफू ठगिएको त छैनौं ? उपभोक्तालाई थाहा छैन । अनामनगरस्थित भाटभटेनीबाहिर मेला लगाइएको छ । फुटपाथसँगै जोडिएको पेटीमा उनीहरुले लुगा बेच्न राखिएको छ ।

भाटभटेनीका कर्मचारीहरु लुगा किन्नुस भन्दै हात नै समाउन आउँछन् । भाटभटेनी पनि फुटपाथ व्यवसायमा फरेछ भनेर सर्वसाधारण कुरा गरिरहेको सुनिन्थ्यो । एक जना उपभोक्ताले वासिङ गरेर ल्याएको सेकेण्ड ह्याण्ड लुगासमेत भन्न भ्याएकी थिइन् । भाटभटेनीले कुहिएको सामान बेच्छ भन्ने त सर्वसाधारणले थाहा पाइसके ।

त्यही भएर पनि पहिलेभन्दा अहिले अलिक चाप कम भएको हो कि जस्तो देखिन्छ । नत्र भाटभटेनीलाई सडक व्यापार गर्नुपर्ने के आवश्यकता ? भाटभटेनीले कर मात्र छल्दैन, सामान बेच्ने व्यापारीको समेत पैसा पचाइरहेको छ । यो पोल त केही वर्षअगाडि नै खुलिसकेको छ ।

भाटभटेनीमा उधारो चल्दैन । सामान लिनेबित्तिकै पेमेण्ट गरिहाल्नुपर्छ । उपभोक्ताबाट लिईहाल्ने भाटभटेनीलाई ससाना उद्योगी, व्यापारीलाई पैसा दिनचाँहि केको टण्टला ? देशभर ३१ वटा भाटभटेनी सञ्चालनमा छ । भाटभटेनी साहु गुरुङ्गले विभिन्न बैंकबाट अर्बौं रुपैयाँ कर्जा लिएका छन् ।

बैंकको पैसा जनताको पैसा हो । बैंकहरुले आँखा चिम्लेर एउटै व्यक्तिमाथि अर्बौं रुपैयाँ लगानी गरेका छन् । मेडिकल व्यवसायी दुर्गा प्रसाईंका कारण बैंक नै संकटमा पर्ने देखिएको छ । अदालतले विराटनगरस्थित प्रसाईंको अस्पताल बेच्न स्वीकृति दिएको छ । एउटै बैंकको त्यहाँ दुई अर्ब लगानी रहेको बताइन्छ ।

अन्य बैंकको पनि त्यहाँ अर्बौं लगानी छ । त्यो अस्पताल बेचेर पनि त्यत्रो पैसा उठ्न सक्दैन । अस्पताल विक्री गरेर बैंकले पैसा उठाउन सकेन भने बचतकर्ता सकिन्छन् । प्रसाईं, भाटभटेनी साहुलगायत केही ठूला व्यवसायीले बैंक कब्जा गरेका छन् । बैंकका सञ्चालकलाई घुस खान दिएर उनीहरुले भकाभक कर्जा लिए ।

सर्वसाधारणलाई बैंकले कहिले ऋण नै पत्याएन् । सानो उद्योग खोल्छु, स्वदेशमै व्यवसायी गर्छु भन्नेलाई बैंकले फुट्या कौडी पनि दिएन् । जसको असर विस्तारै बैंकमा देखिने छ । भाटभटेनी साहुको पहुँच कहाँसम्म छ ? एउटै उदाहरण काफी छ । भक्तपुरको राधेराधेस्थित भाटभटेनी स्टोर छ । त्यसकै सामुने एउटा भवन निर्माणाधीन छ । त्यो भवन खण्डहर बन्दै गएको छ । फण्डे दुई दशकअघि ठड्याइएको भवन अहिलेसम्म पनि बनेको छैन । किन कि स्थानीय तहले स्वीकृति नै दिएन । त्यो भवनमा लगानी गर्ने त चुलुम्मै डुबे । भवन पुरानो बन्दै गएको छ । भवनको हकमा के गर्ने ? सरकारले कुनै निर्णय गर्न सकेको छैन ।

स्थानीय सरकार

मध्यपुर थिमि नगरपालिका

मध्यपुर थिमि नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बागमती प्रदेश, भक्तपुर, नेपाल

आवासीय बहाल कर ५ प्रतिशत मात्रै

“बहाल कर तिरौं आफ्नो आयलाई कानूनी प्रामाणिकता दिलाऔं”

मध्यपुर थिमि नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ देखि आवासीय प्रयोजनबाट आर्जित बहाल आयमा ५ प्रतिशत मात्र घरबहाल कर लाग्ने व्यवस्था गरेको छ । यसर्थ समयमै कर तिरि बहालबाट आर्जित आयको कानूनी प्रामाणिकता सुनिश्चित गर्नुहोस् ।

कर उठाउनु स्थानीय सरकारको संवैधानिक र कानूनी अधिकार हो भने आफूले आर्जन गरेको आयबाट कानून बमोजिम सरकारलाई कर तिर्नु नगरवासीको कर्तव्य हो । यसरी तिरिएको कर नगरकै विकास, समृद्धि र सेवा प्रवाहमा खर्च गरिने भएकोले कर तिर्नु भनेको नगरको विकासको लागि आर्थिक योगदान गर्नु हो ।

बहाल कर तिर्दा करदातालाई प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष प्रतिफल प्राप्त हुने गर्दछ । बहाल कर नतिर्दा आफ्नो आम्दानीको स्रोत कानूनी रुपमा प्रमाणित नहुने, घरभाडामा बस्ने व्यक्तिले गैह्र कानूनी काम गरे घरधनी समस्यामा पर्ने, भाडा नबुझाए भाडा उठाउन कानूनिरूपमा समस्या पर्ने जस्ता धेरै समस्याहरू हुने अवस्था रहेको र यस कर छुटको प्रावधानले घरधनीलाई थोरै कर तिरि धेरै लाभ लिने अवसर लाई प्रयोग गरौं ।

घरभाडा कर किन तिर्ने त ?

१. आफ्नो आम्दानीको स्रोत कानूनी रुपमा प्रमाणित हुने ।
२. घर बहालमा बसेका व्यक्तिहरुले घरधनी र समाजलाई हानी हुने कुनै गैर कानूनी कार्य गरेमा कानूनी कार्रवाही गर्न सहज हुने । बहालमा बस्ने व्यक्तिहरुको पहिचान र अभिलेख नगरपालिक/वडा कार्यालयमा सुरक्षित हुने ।
३. घर बहाल नतिरी फरार भएमा कानूनी उपचारको लागि प्रमाण जुट्ने ।
४. आफ्नो व्यापार व्यवसायको विस्तारको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट कर्जा लिन सहज हुने ।
५. आफ्ना सन्ततिको वैदेशिक अध्ययन प्रयोजनको लागि आम्दानीको स्रोत देखाउन सहज हुने ।
६. आफूले बहालबाट कमाएको रकम बैंकमा बचत गर्न वा कुनै सम्पत्तिमा लगानी गर्न समेत आयको प्रामाणिक स्रोत आवश्यक पर्ने र बहाल कर तिर्दा आयको स्रोत स्वतः प्रमाणित हुने ।
७. आफू बसोबास गर्ने नगरक्षेत्रको समृद्धि र विकासको लागि तपाईंले तिरेको कर महत्वपूर्ण योगदानको रूपमा प्रयोग हुने ।

त्यही भवनअगाडि भाटभटेनी स्टोर छ । भाटभटेनी स्टोरले स्वीकृति पाउने, त्यो भवन बनाउनेले किन नपाउने ? प्रश्न उठेको छ । नागरिकमाथि भेदभाव गर्न मिल्छ ? राजनीतिक पहुँच भएकालाई यहाँ जे गर्नपनि छुट ? राज्यले एउटालाई उक्सायो, अर्कोलाई डुबायो । यहाँ त चन्दाको आधारमा निर्णय गरिन्छ ।

राजश्व छल्ने, सरकारी तथा गुठीको जग्गा दर्ता गर्नेहरु मात्र यो देशमा माथि आएका छन् । सीधासाधीलाई त यहाँ सास लिन पनि गाह्रो छ । विगतको तुलनामा भाटभटेनीको व्यापार घटेको देखिन्छ । देशमा देखिएको आर्थिक मन्दी र मंहगो सामानका कारण पनि त्यहाँ सामान किन्ने घटेको हुनसक्छ ।

भाटभटेनीमा मन्दी आयो भने यसको डाइरेक्ट असर बैंकमा पर्छ । किन कि देशका क वर्गका बैंकहरुले त्यहाँ कर्जा लगानी गरेका छन् । एउटै व्यवसायीमाथि अर्बौं लगानी गर्दा नेपाल राष्ट्र बैंक टुलुटुलु रमिता हेरेर बस्छ । हुन त सरकार नै दलाली छ । सर्वसाधारणलाई सबैभन्दा धेरै पीडा सरकारले नै दिएको छ ।

अघिल्लो महिनासम्म राष्ट्र बैंकले कर्णाली डेभलपमेण्ट बैंक ठीकठाक अवस्थामा छ भनेर ठोक्दा गरिरहेको थियो । एक महिना बित्न नपाउँदै राष्ट्र बैंकले सो बैंकलाई समस्याग्रस्त घोषणा गर्यो । सरकारले कतिसम्म जनतालाई ढाँट्दो रहेछ ? यस घटनाबाट घामभैँ छर्लङ्ग भएको छ ।

अहिले बैंकले लिलाम गरेको धितो सार्ने माग्छे छैनन् । बैंकहरूलाई नै धितो ‘ निल्नु न ओकाल्नु’ भएको छ । ठूलूला व्यवसायीमाथि गरिएको लगानी डुब्न सक्छ । सरकारले धितो लिलाम गर्दा । तर, कसले किन्छ धितो ? जनतासँग पैसा हुनुपर्ने । देशमा दिनानुदिन आर्थिक संकट बढ्दै गएको छ ।

तैपनि सरकारले ख्यालख्याल गरिरहेको छ । वास्तवमा भन्ने हो भने जनताको पैसामाथि सरकार कहिलेपनि जिम्मेवार भएन । जनताको दुःखको कमाइ हो भन्ने सरकारले कहिले सोचेन । कुन बैंकले कति कर्जा लगानी गर्यो ? कुन बैंकमा धेरै पैसा आयो ? कसले वार्षिक धेरै नाफा कमायो ? सरकार यसैमा केन्द्रीत भयो ।

भविष्यमा यसले ठूलै हानिनुक्सान्नी पुर्याउने देखिएको छ । २०६८ सालमा सुधीर बस्नेतको ओरिएन्टल सहकारी डुब्यो । सो सहकारीबाट लाखौं पीडित बने । त्यतिबेले सरकारले सहकारीमाथि नियमन बढाएको भए आज करोडौं बचतकर्ताको विल्लीवाट हुँदैन्थ्यो । सरकारले उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्ने नियम बनाउनुपर्थ्यो ।

कडाइका साथ कार्यान्वयन गर्नुपर्थ्यो । तर, सरकार टुलुटुलु रमिता हेरेर बस्यो । यसको क्षति सरकारलाई भएन, तर बचतकर्तालाई ठूलो भयो । अहिले एउटा बैंक समस्याग्रस्त भएको छ । यो रोग विस्तारै अन्यमा सध्छ । अनि सरकारले के गर्छ ?

नेपालबहस

पहिरोले बिच्छेद् तुल्याएको किरात धार्मिक क्षेत्र सानो हात्तीवन

गणेश राई
ललितपुर । किरात जातिको उधौली पूजा तिथिमिति अब दुई साता बाँकी छ। काठमाडौँ उपत्यकामा रहेका किरातीहरूले सामुहिक रूपमा भेला भएर पुजा गर्ने थलो सानो हात्तीवनस्थित पूजास्थल किरात माडहिम (देवस्थल) क्षेत्र पहिरोले क्षतिग्रस्त छ । गत असोज दोस्रो साता गएको पहिरो अहिलेसम्म व्यवस्थापन गर्ने काम हुन सकेको छैन ।

उधौली चाड नजिकिएसँगै सरोकारवाला समुदायका प्रतिनिधिहरू संस्थागत रूपमा श्रमदानमा जुट्न आह्वान गरेका छन् । वन कार्यालयले धमाधम ढलापडा रुखहरूको विवरण तथा व्यवस्थापन प्रक्रिया अधि बढाएको छ । ललितपुर महानगरपालिका २३ वडा कार्यालयले व्यवस्थापनको पहल सुरु गरेको छ ।

यो धार्मिक वन क्षेत्र २ दशमल ३४ हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । किरात समुदायको मागअनुसार नेपाल सरकारले २०५८ सालमा ‘किरात धार्मिक वन’ घोषणा गरेको छ । यस क्षेत्रफललाई चौघेरा पर्खालले घेरिएको छ । धेरै प्रजातिका रुखबिरुवाहरू रहेका छन् । यस थुम्कोमाथि किरात जातिका माडहिम (देवघर) रहेको छ ।

किरात माडहिम व्यवस्थापन समितिले यस क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । थुम्कोमाथि माडपुजारी बस्ने घर तथा कार्यालय भवन, आफन्तजनका सम्झनामा बनाइएका श्रद्धालु बस्ने फलैचा, चौताराहरू (प्रतिक्षालयहरू) रहेका छन् । थुम्कोमुनि राई जातिको साकेला थान, लिम्बु थान, लिम्बु जातिको तर्डीसङ सेलाउने थान, सुनुवार जातिको श्याँदर थान, याक्खा जातिको चासुवा थान रहेका छन् ।

थुम्कोमुनि पश्चिम-उत्तरतर्फ मच्छिन्द्रनाथ सवडिभजन वन कार्यालय रहेको छ । यही कार्यालय र वन क्षेत्र हुँदै सातदोबाटो-गोदावरी सडक मार्ग फैलिएको छ । धार्मिक वन दक्षिणतर्फ निजी घरहरू, अपार्टमेन्टहरू रहेका छन् । सडकको उत्तरतर्फ लिटिल एन्जेल्स स्कूल तथा कलेज रहेको छ । गत असोज १० गतेदेखि १२ गतेभित्र देशभरि परेको अविरल वर्षाद् गएको बाढी, पहिरोबाट सानो हात्तीवन क्षेत्र विच्छेद तुल्याएको छ । थुम्कोमाथि रहेका माडहिम वरिपरिका कम्पाण्ड वालका रूपमा बनेका

दक्षिणतर्फका प्रतिक्षालयहरू पहिरोले बगाएको छ । उत्तरतर्फ पहिरोले रुखहरू ढालेर सडक अवरुद्ध भएको थियो । पहिरोले अवरुद्ध आधाजसो रुख र ढुङ्गामाटो पन्छाएर सडक सुचारु राखिएको छ, भने वनक्षेत्रको रुख, पहिरो व्यवस्थापन गरिएको छैन । यसैगरी बिजुली, टेलिफोन, इन्टनेटका तारहरू बाटोमै थुप्रिएका छन् ।

वन कार्यालयकी अधिकृत दुर्गा कार्कीका अनुसार यस क्षेत्रको करिब २ हेक्टर क्षेत्रफल क्षतिग्रस्त भएका छन् । चौतर्फी पहिरो गएको छ । यहाँका ६१ वटा ठूला र अग्ला रुखहरू ढलेका छन् । ‘खासगरी आर्कस्मिक वजेटको अभावले गर्दा ढलापडा रुखहरू र अन्य व्यवस्थापनमा ढिलाइ भइरहेको छ,’ अधिकृत कार्कीले भन्नुभयो, ‘वडा कार्यालयसँग समन्वय गरी डिभिजन कार्यालयमार्फत् प्रदेश मन्त्रालयसम्म प्रक्रिया बढायौँ । अहिले गोलिया बनाउने र लगत लिने काम भइरहेको छ । त्यसपछि अब टेण्डर प्रक्रियामा जानुपर्छ । कानुनी प्रक्रिया नपुन्याइ ठूला रुखहरू हटाउन र उठाउन मिल्दैन । त्यसैले केही ढिलाइ भएको हो ।’

वनका कर्मचारीहरू ढलेका रुखहरूको अभिलेखहरू लिइरहेका छन् । मिस्त्रीहरूले रुखको कटान सुरु गरेका छन् ।

किरात माडहिम व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष भिम तावा लिम्बुले वन कार्यालयले कानुनी प्रक्रिया पुन्याउन भनेकाले धार्मिक क्षेत्र व्यवस्थापनमा ढिलाइ भएको बताउनु भयो । ‘धार्मिक क्षेत्रको संरचनाहरू भत्किएका छन् र त्यसलाई पुन:निर्माण तथा व्यवस्थापन गर्न रुखहरू काट्नु, हटाउनु पर्ने हुन्छ,’ उहाँले भन्नुभयो, ‘तर वन कार्यालयले कानुनी प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्छ भन्यो । वडा कार्यालयसँग पनि समन्वय गरेर अधि बढ्ने कोशिसमा छौँ ।’

यसैगरी आठवटा किराती जातिको किरात समन्वय समिति रहेको छ । समन्वय समितिको तर्फबाट पहिरोबाट क्षतिग्रस्त धार्मिक क्षेत्र पुन:स्थापनाका निम्ति किरात याक्थुङ चुम्लुङका उपाध्यक्ष गोविन्द आडबुङ लिम्बुलाई जिम्मेवारी दिएको छ । ‘वजेटको अभावले तत्काल श्रमदानबाट धार्मिक क्षेत्रको सरसफाइ गर्ने निधो भएको छ,’ सामाजिक संस्थामार्फत् श्रमदानको सूचना जारी गरिएको उल्लेख गर्दै उपाध्यक्ष आडबुङले

भन्नुभयो, ‘महानगरसँग वजेटको माग गरेका छौँ तर ढिलो हुने भएकाले अहिलेका निम्ति श्रमदानमात्र उपाय रहेको छ ।’

उहाँका अनुसार वन कार्यालयले धार्मिक क्षेत्रका अग्ला रुखहरू सबै काट्ने प्रस्ताव गरेको छ । ‘तर हामीले अग्लालाई आधा-आधामात्र काट्ने, साना रुखबिरुवाहरूको संरक्षण गर्ने भनेका छौँ,’ आडबुङले भन्नुभयो । यही मंसिर ३० गते पर्ने उधौली पूजाका निम्ति भने विगतजस्तो धेरै श्रद्धालु र सर्वसाधारणको भिड लाग्न नमिल्ने स्थिति रहेको उहाँको कथन छ ।

सानो हात्तीवनको धार्मिक पृष्ठभूमि ललितपुर महानगरपालिका वडा नं.२३ कोङ्खुखोला नजिकै जंगलले घेरिएको सानो थुम्कोलाई सानो हात्तीवन भनिन्छ । सातदोबाटोबाट करिब एक किलोमिटर पूर्वतर्फ रहेको छ । इतिहाविद् मञ्जुल याक्थुम्बाले ‘किरात तीर्थस्थल सानो हात्तीवन’ कृतिमा उल्लेख गर्नुभएअनुसार विसं.१९०५ देखि यहाँ भैरवनाथ पल्टनका किरातीले यःवा अर्थात् उभौलीलगायत अन्य पुजाआजाको सुरुवात गरेका थिए । त्यसयता निरन्तर रूपमा उधौली, उधौली र अन्य अवसरमा समेत पूजाआजा हुने गरेको छ ।

किराती जातिले वैशाख पूर्णिमा उभौली र मंसिरे पूर्णिमालाई उधौली मनाउने गर्दछन् । चाडलाई आ-आफ्नो भाषामा साकेला, चासोक, फोलस्यादर, चासोक तङ्नाम भन्द छन् । वर्षाद् लागस“गै लगाइने नया“ अन्नवाली सप्रियोस् । प्रकृति र पर्यावरण अनुकुल बनोस भनेर प्रकृतिको पूजा गर्दछन् । त्यसैगरी घर-घरमा कुलपित्रीको पूजासमेत गर्दछन् । त्यसैगरी गरी नया“ अन्नवाली पाकेपछि मंसिर पूर्णिमामा उधौली चाड मनाउ“दछन् ।

सरकारले २०५८ सालदेखि मंसिरेपूर्णिमा तिथिलाई ‘किरात चाड’ भनेर घोषणा गरेस“गै सम्बन्धित समुदायलाई विदा दिने चलन बसाएको थियो । अधिल्लो गणतान्त्रिक सरकारले विभिन्न चाड कटौती गरेका थियो भने यो पटक पुन: सार्वजनिक विदा घोषणा भएको छ ।

यो संस्कृतिको विशेषता भनेकै सामुहिक स्थलमा भेला भएर नाच प्रदर्शन गर्नु हो । लिम्बूले च्याबुङ बजाएर केलाङ नाच्छन् । राईले साकेला नाच्छन् । सुनुवारले श्या“दर सिल नाच्छन् । याक्खाले केलाक्मा नाच्छन् । ढोल, भ्याम्टा, च्याबुङ बजाउँदै हात, गोडा, शरीरको हाडभाउ अभिनय गरेर नाच्ने नाच अर्थपूर्ण रहेको संस्कृतिविद् तीर्थराज मुकारुङ राई बताउ“नु हुन्छ । ‘हाम्रा पितापुर्खाले सुरु गरेको प्रकृति र पुर्खालाई मुन्दुम विधिअनुसार मानमनितो गर्ने महत्वपूर्ण र अर्थपूर्ण चाड हो,’ उहाँ भन्नुहुन्छ । खोरिया फा“ङ्ने, कोदालोले भस्मे खन्ने, अन्नको बिउ छर्ने, माटोले छोप्ने त्यसपछि बिउ उम्रिन्छ । अब गोडमेल गर्ने र पाकेपछि त्यसलाई पितृलाई चढाएर आशिर्वाद मान्ने जस्ता कृषि युगको अभिनय गर्ने गरिन्छ । इन्डिजियसबाट

नुनको प्रयोगलाई लिएर विश्वभर चिन्ता !

प्राचीन रोममा व्यापारका लागि नुन असाध्यै महत्वपूर्ण थियो, उदाहरणका लागि, सेनाहरूलाई तलबस्वरूप नुन दिइन्थ्यो । नुनको महत्व आंशिक रूपमा खानालाई जोगाइराख्नका लागि पनि थियो । खानामा किटाणु नलागोस् भनेर पनि नुनमा राखिन्थ्यो ।

खानालाई अमिल्याउन ब्याक्टेरियाहरूको विकास अनुगमन गर्न पनि नुनको प्रयोग गरिन्थ्यो । चाहे त्यो बन्दा अमिल्याउन होस् वा अलिभ वा पाउर ढोढो वा चीज वा किम्ची बनाउन नै किन नहोस् नुनको प्रयोग हुन्थ्यो । नुन (खासगरी अति प्रशोधित खानेकुराको स्वाद बढाउन वा खानेकुरा जोगाउन प्रयोग हुने सोडियम क्लोराइड)को अत्यधिक प्रयोगले मानिसहरूलाई रोगी बनाइरहेका प्रमाणहरू बढिरहेको देखिन्छ ।

अत्यधिक नुनले रक्तचाप बढाउँछ भने यसले हृदयाघात वा मस्तिष्कघात हुन सघाउँछ । नुनका कारण पेट र मलाशयको क्यान्सरको खतरा पनि बढ्न सक्छ । यसले हड्डी र मोटोपना अति श्रवण शक्तिसमा पनि असर गर्न सक्छ । कुनै बेला सुन जस्तै महत्वपूर्ण मानिने नुनलाई अहिले कसरी धेरै चिकित्सासम्बन्धी संस्थाहरूले रोगको प्रमुख सूचकका रूपमा लिइरहेका छन् ?

नुनको वकालत गर्नेहरूसँग यो प्रश्नको जवाफ हुनसक्छ । ग्यास्ट्रोइन्टेरोलोजिस्ट र वाशिङ्टन विश्वविद्यालयका अनुसन्धान गर्ने वैज्ञानिकका रूपमा तपाईंको पेटमा हुने माइक्रोबहरूले पनि नुनले रोग निम्त्याउन कसरी मद्दत गर्छ भन्ने बुझाउन म बढ्दो प्रमाणहरू तपाईंहरूसँग बाँड्न चाहन्छु ।

रक्तचापमा भूमिका रक्तचाप र मृटुको रोगमा नुनको भूमिका यसले रक्त धमनीभित्र पानीको मात्रा कति नियमित गर्छ भन्नेमा भर पर्छ । सामान्य रूपमा बुभ्दा रगतमा जति बढी सोडियम भयो त्यति नै बढी पानी यसले रक्त धमनीमा तान्छ । यसले रक्तचाप बढाउँछ र त्यसपछि हृदयाघात र मस्तिष्कघातको खतरा पनि बढाउँछ ।

रक्तचापमा नुनको असरबारे केही मानिसहरू कम वा बढी संवेदनशील हुन सक्छन् । हालैको अनुसन्धानले पेटमा हुने माइक्रोबायोमका कारण पनि नुनले रक्तचाप बढाउन सक्छ । नुनले स्वस्थ माइक्रोब भनिने सूक्ष्म जीवाणुलाई र फाइबरबाट बन्ने मेटाबोलाइट (जीव तत्त्वमा परिवर्तन हुँदा बर्दाल्ने वस्तु) घटाइदिन्छ । यी मेटाबोलाइट्सले रक्त धमनीमा जलन घटाइदिन्छ र त्यसले रक्तचाप कम गर्न मद्दत गर्छ । केही अपवाद बाहेक नुनको धेरै मात्राले हाम्रो खाना पचाउन मद्दत गर्ने माइक्रोबलाई विषालु बनाइदिन्छ ।

त्यही कारण मानिसहरूले नचाहिने ब्याक्टेरियाहरू नआओस् र खाना लामो समय नबिग्रियोस् भनेर नुनको प्रयोग गर्दै आएका हुन् । तर आधुनिक खानेकुरामा धेरै नै सोडियम हुन्छ । विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनका अनुसार औसत मानिसलाई प्रति दिन २,००० मिलिग्रामभन्दा कम नुन खानु स्वास्थ्यकर हुन्छ । विश्वव्यापी औसत हेर्ने हो भने स्वास्थ्यकर तहभन्दा हाम्रो पेटमा बढी अर्थात् ४,३१० मिलिग्राम नुन खपत हुन्छ ।

मोटोपनामा नुनको भूमिका हामीले खाने प्रत्येक खानामा दैनिक बढ्ने प्रत्येक ग्राम सोडियमले मोटोपना हुने खतरा १५ प्रतिशतले वृद्धि गर्ने एउटा अध्ययनले अनुमान गरेको छ । अमेरिकाको नेशनल इन्स्टिच्यूट्स अफ हेल्थले गरेको पोषणसम्बन्धी मापदण्डबारेको अध्ययनले जो व्यक्तिले अति प्रशोधित खानेकुरा खान्छ उसले प्रशोधित खाना नखाने मानिसको दाँजोमा दुई सातामा करिब ५०० क्यालोरी बढी खपत गरेको र एक किलो वजन बढेको पाइयो । दुई वटा खानामा भएको सबैभन्दा ठूलो भिन्नता भनेको अति प्रशोधित खानामा भएको थप १.२ ग्राम सोडियम हो । नुन बढी खाँदा क्यालोरी नभए पनि किन वजन बढ्छ भन्ने एउटा व्याख्या के हो भने सोडियमले खानेकुराको तलतल बढाउँछ ।

चिनी र अस्वस्थकर फ्याटसँग सोडियम मिसाएको खानेकुरा खाँदा पनि मोटोपना बढ्छ किनभने यी खानेकुरामा थप खानाको तलतल बढाउने क्षमता हुन्छ र त्यसले हाम्रो दिमागलाई त्यसैगरी निर्देशित गर्छ । नुन खानु तलतल लाग्ने बानीसँग पनि जोडिएको हुनसक्छ । माइक्रोबायोम मेटाबोलाइट्सले वजन घटाउन वीगोभी र ओर्जोम्षक अर्थात् पेटमा हुने जीएलपी-१ हर्मोनको विकास गर्न मद्दत गर्छ ।

जीएलपी-१ मार्फत् एउटा स्वस्थ माइक्रोबायमले भोक, ब्लड सुगरको मात्रा र इन्जर्जी फ्याटको रूपमा राख्ने वा नराख्ने भन्ने शरीरको निर्णयलाई नियन्त्रण गर्छ । तर धेरै नुनले भने यस्तो हर्मोनको विकासमा बाधा पुर्‍याउँछ । समुद्री पानीबाट नुन हटाउने देशहरू थुप्रै देशहरूले नुनको खपत घटाउने अभियान लागु गरिरहे पनि अब्बै पनि विश्वका धेरै भागमा सोडियमको खपत बढ्दो छ । नुनको खपत कम गर्ने कुरामा अमेरिका अब्बै पनि पछाडि नै रहे पनि थुप्रै युरोपेली देशहरूले भने नुनको खपत कम गर्दा हुने फाइदा अभियानमार्फत् मृटु रोगका कारण हुने मृत्यु लगायतमा कम देख्न थालिसकेका छन् । युरोपेली देशहरूमा नुनको खपत कम होस् भनेर नुनको मात्राको लेबल राख्ने, नुन सीमित गर्न कर लगाउनेलगायत अभियान सुरु गरिएको छ ।

फास्ट फूड सामग्रीहरूमा पनि देशपिच्छे नुनको मात्रा फरक भएको खुलासा भएको छ । उदाहरणका लागि अमेरिकामा मक्दोनल्ड्सको चिकन नगेट्स अनि कोकाकोलामा अन्य देशमा भन्दा धेरै नुन भएको पाइयो ।

अमेरिकामा नुनको बढी खपत हुनमा नुनको उद्योगको भूमिका हुन सक्छ । सन् २०१० मा नुनमाथिको सरकारी नियमन रोक्नका लागि त्यहाँ पैरवी भयो । नुन भएका खानेकुराहरूको विक्री राम्रो हुन्छ । धेरै वर्षसम्म नुन उद्योगहरूले जनस्वास्थ्यसम्बन्धी सन्देशलाई नै दुविधामा पारेको हुनसक्छ । नुनको खपत घटाउन किन महत्त्वपूर्ण छ भन्ने कुरामा जोडतोडका साथ वुक्छाइन । तर खानामा नुन कम हाल्ने क्रियाकलाप बढ्दै छन् र त्यसबारे संस्थाहरूले पनि प्रतिक्रिया जनाइरहेका छन् ।

सन् २०२१ मा अमेरिकाको कृषि मन्त्रालयले नयाँ उद्योग निर्देशिका जारी गरेको छ जसमा व्यावसायिक रूपमा तयार र प्रशोधन गर्ने खानेकुरामा बिस्तारै नुनको मात्रा घटाउँदै जान आह्वान गरिएको छ । साल्ट इन्स्टिट्यूट अफ अमेरिका सन् २०१९ मा विघटन भयो । अमेरिकन फ्रोजन फूड इन्स्टिट्यूट र कार्गिलजस्ता अन्य मुख्य आपूर्तिकर्ताहरूले पनि खानेकुरामा नुनको कम प्रयोग गर्न खोज्दै छन् ।

सन्तुलित मात्रा नुन खपत गरिरहँदा तपाईंको पेटमा हुने माइक्रोबायमलाई कसरी स्वस्थ र चलायमान राखिरहने ?

त्यसका लागि फास्ट फूड र अति प्रशोधित खानेकुराहरू जस्तै चिप्स, क्यांकर, सोडा, पाउरोटी लगायतको खपत सीमित बनाएर सुरु गर्न सकिन्छ । अहिले, अमेरिकामा ७० प्रतिशतसम्म नुनको खपत प्याकेटमा भएका र प्रशोधित खानाबाट हुन्छ । त्यसको सट्टा नुन र चिनी कम भएका र पोटासियम र फाइबर धेरै भएका जस्तै अप्रशोधित खानेकुराहरूमा खानामा ध्यान दिनुहोस् । अप्रशोधित खानामा गेडागुडी, बदामका परिकार, अन्न, फलफूल र तरकारीहरू पर्छ ।

पहिला नुन धेरै हुने भए पनि अमिल्याइएका गुन्दूक, किम्ची, मस्यौरालगायतका खानेकुराहरू पनि राम्रो विकल्प हुनसक्छ यी खानेकुरामा पोटासियम, पोलिफेनोल्स, फाइबर, प्याटी एसिड हुन्छ ।

अन्त्यमा, खानेकुरामा सोडियम र पोटासियमको मात्रा मिलाउन खोज्नुहोस्! सोडियमले रक्त नलीमा मद्दत गर्छ भने पोटासियमले कोशिकाहरूमा जान मद्दत गर्छ ।

मात्रा मिलाएर सोडियम र पोटासियम लिन सकियो भने त्यो शरीरका लागि सबैभन्दा उत्तम खपत हुन्छ नुनबारे सचेत हुनसक्ने भयो भने तपाईंको माइक्रोबायमले तपाईंलाई धन्यवाद दिनेछ ।

वीवीसीबाट

वैज्ञानिकहरूले पत्ता लगाए पुरानो इस्लामिक खेती प्रविधि

एजेन्सी।विश्वमा अनुसन्धानको क्षेत्रमा तिव्र गतिमा अगाडि बहिरहेका देशहरूमा इजरायलको नाम पक्कै पनि समावेश छ। यो देश मुस्लिम शत्रु राष्ट्रहरूले घेरिएको छ र यी दुई पक्षबीच युद्धको अवस्था छ। यस्तो अवस्थामा एउटा अनौठो खबर आएको छ । इजरायली वैज्ञानिकहरूले एक उत्कृष्ट प्रविधि प्रयोग गरेका छन् जुन अरब र वरपरका मुस्लिमहरूले सयौं वर्ष पहिले पानी नभएको क्षेत्रमा प्रयोग गर्थे । मरुभूमि क्षेत्रको यो पुरानो वाटर हार्वेस्टिङ खेती प्रविधिले आज विश्वभर पानी संकटका कारण संकटमा परेको कृषिलाई बचाउन काम गर्न सक्छ र धेरै समस्याहरू एकैसाथ समाधान गर्न सक्छ ।

शताब्दी पहिले देखि प्रविधि यी प्रविधिहरू इजरायल जस्तो देश नभएको युगका हुन् र वैज्ञानिकहरूले अपनाएका प्रविधिहरू आजको इजरायलमा पनि त्यस युगमा प्रयोग हुने गरेको छ । यी प्रविधिहरू ९ औं शताब्दीदेखि १२ औं शताब्दीसम्म इस्लामिक मानिसहरूले अपनाएका थिए र उनीहरूले पानी बचाउने र आफ्नो लागि खाना उत्पादन गर्ने व्यवस्था गरे ।

कसले गर्यो अनुसन्धान ?

भक्तपुरमा शुरु नै नभई सकियो कांग्रेसको सय दिने अभियान

भक्तपुर । नेपाली कांग्रेसको सय दिने विशेष अभियान भक्तपुरका कतिपय स्थानीय तहको वडा र पालिकामा शुरु नै नभई मंगलवार समापन गरिएको छ । गत असोज ७ गते शुरु भएको सय दिने अभियान ४९ औ राष्ट्रिय एकता तथा मेलमिलाप दिवसको अवसर पारेर पार्टी कार्यालय सल्लाघारीमा आयोजित कार्यक्रममा समापन गरिएको हो ।

पार्टीको सबै तहका सांगठनिक गतिविधिलाई प्रभावकारी बनाउन, सदस्यता वितरण र नवीकरण कार्यलाई तिव्रता दिने गरी कांग्रेसले सय दिने अभियान शुरु गरेको थियो । अभियान मार्फत जिल्ला पुगेका केन्द्रीय नेताले विधान बमोजिम नियमित बैठक/सम्मेलन राख्ने, जिल्ला मातहतका निकायमा प्रतिनिधि खटाउने, पार्टीका वडा, पालिका, प्रदेश सभा र प्रतिनिधि सभा क्षेत्रीय समितिहरूको बैठक राख्न लगाउने जस्ता कार्य योजना थियो ।

अभियान अन्तर्गत भक्तपुरमा केन्द्रीय सदस्य बलबहादुर केसी प्रतिनिधिको रुपमा खटिनु भएको थियो । वडादशैं, तिहार जस्ता ठूला चाडपर्वका कारण प्रभावित बनेको अभियानका कार्यक्रम केन्द्रीय प्रतिनिधि केसीको अस्वस्थताका

यो अध्ययन रहमत गानको बार-इलान विश्वविद्यालय र जेरुसेलमको इजरायल पुरातात्विक प्राधिकरणले गरेको अनुसन्धानमा इरान, गाजा, इजिप्ट, अल्जेरिया र इबेरियाको एट्लान्टिक तटका विज्ञहरूले पानीको संरक्षण र माटो खेती गर्ने इजरायलको प्रयासहरूको जाँच गरे । भूमध्यसागरीय तटहरूमा यस सन्दर्भमा, प्रविधिहरू सुधार गर्न काम गरिएको छ । आजको समस्या समाधान गर्न सकिनेछ

आजका सुख्खा तथा सीमान्तकृत क्षेत्रमा पानीको अभाव र खाद्यान्न असुरक्षाको बढ्दो चुनौतीलाई सम्बोधन गर्न यस्ता लाभदायक प्रविधिहरू अपनाउन सकिने अनुसन्धानकर्ताहरूले सुझाव दिएका छन् । तिनीहरू पनि यी प्रविधिहरूसँग प्रभावकारी रूपमा व्यवहार गर्न सकिन्छ ।

यसमा के हुन्छ यी विधिहरूमा, शहरी आवासीय क्षेत्रहरू नजिकै उपलब्ध पानी प्रयोग गरिन्छ । यस बाहेक स्थानीय प्राङ्गारिक पदार्थ र सहरी फोहोरको प्रयोग गरेर बलौटे माटोको तहलाई उर्वर माटोले भरिन्छ । यस उर्वर माटोबाट तरकारी,

कारण पनि भक्तपुरमा अभियान प्रभावित भएको थियो ।

भक्तपुरमा कांग्रेसको सय दिने अभियानका कार्यक्रम मध्यपुर थिमि, चाँगुनारायण र भक्तपुर नगरभित्र शुरु नभएको वडा सभापतिहरूले बताएका छन् । अभियान अन्तर्गत जिल्ला समितिको बैठक बस्ने, जिल्लामा विभिन्न भातृ तथा शुभेच्छुक संघ संस्थाको संयुक्त बैठक बस्ने, सूर्यविनायकमा पालिका र वडा स्तरमा अभियान सञ्चालन, चाँगुनारायणमा नगरसमिति, क्षेत्रीय समितिको संयुक्त बैठक बस्ने कार्यहरु भएका छन् ।

तर भक्तपुर र मध्यपुर थिमिमा नगर समितिको बैठक समेत बस्न नसकेको कांग्रेस नेताहरूले बताएका छन् । यस्तै चाँगुनारायणका वडा समितिमा पनि कार्यक्रम नभएको बताईएको छ । सूर्यविनायकमा भने सय दिने अभियानका क्रममा 'टोल टोलमा कांग्रेस' अभियान सञ्चालन गरी संगठन विस्तारको कार्य गरेका छन् । सो अभियानमा प्रतिनिधि सभा सदस्य एवम् नेपाली कांग्रेस भक्तपुरका सभापति दुर्लभ थापा, स्थानीय जनप्रतिनिधि र स्थानीय कार्यकर्ताबीच

जनावर वरपर जीवन मसाई जनजातिको जीवन धेरै हदसम्म जनावरहरूमा निर्भर छ । सयौं गाई पाल्छन् । मसाई जनजातिको परम्परागत आहारमा मासु, रगत, दूध, बोसो, मह र रूखको बोक्रा गरी छवटा आधारभूत चीजहरू समावेश छन् । तिनीहरू ताजा दूध पनि पिउने गर्छन् र कहिलेकाहीँ गाईवस्तुको ताजा रगत पनि मिसाउँछन् । दूधमा रगत मिसाएर सामान्यतया धार्मिक परम्पराहरूमा पिउने गरिन्छ । मसाई मानिसहरू विरामी पर्दा पनि पिउने गर्छन् । यी मानिसहरूले रगत निकाल्न गाईवस्तुको नसा काट्ने वा पञ्चर गर्ने गर्छन् । मसाई संसारको सबैभन्दा अग्लो मान्छे हो

तरबूज, खजुर र अंगूर बाली उत्पादन गरिन्छ ।

भूमिगत पानी : विशेष कुरा यो छ कि यी प्रविधिहरूबाट लामो समयसम्म पानीको उपलब्धता सुनिश्चित गरिन्छ र यसका लागि जमिनभित्रको कम गहिराइमा जम्मा भएको पानी मात्र प्रयोग गरिन्छ, जसमा वर्षाको पानी र भूमिगत पानीको पनि सहयोग लिइन्छ । यसमा विश्वका अन्य क्षेत्रजस्तै जमिनमा पानी छर्किने वा खन्याइँदैन, तर बालीको जरालाई खेर नजाने गरी पर्याप्त पानी प्राप्त हुन्छ ।

मुस्लिम अनुसन्धानकर्ताहरूलाई धन्यवाद

यस अनुसन्धानको विशेष कुरा यो हो कि लेखकहरूले पर्यावरण पुरातत्वमा प्रकाशित आफ्नो ३५ पृष्ठको शोध पत्रमा लेखेका छन् कि उनीहरू धेरै मध्यपूर्व मुस्लिम अनुसन्धानकर्ताहरूप्रति आभारी छन्, जसले उनीहरूको परम्परागत खेती र सिँचाइको बारेमा धेरै मूल्यवान जानकारी आत्मविश्वासका साथ बाँडे । उनीहरू आशा गर्छन् कि यी प्रविधिले सुख्खा मरुभूमिमा पानीको अभाव र खाद्य असुरक्षाको समस्या समाधान गर्न सक्छ ।

अन्तरक्रिया, छलफल गर्नुका साथै पार्टी भित्र रहेका विविध समस्याका बारेमा समेत छलफल भएको नेपाली कांग्रेस सूर्यविनायक नगर समितिका प्रवक्ता रमेश खड्काले बताउनुभयो ।

अभियानको समापन कार्यक्रममा नेपाली कांग्रेसका केन्द्रिय सदस्य मदन कृष्ण श्रेष्ठले कांग्रेसले जननायक विपि कोइरालाले देशको सार्वभौम सत्ताको रक्षाको लागि आफ्नो जीवनलाई दाउमा राखेर मेलमिलाप नीति लिएर निर्वासनबाट स्वदेश फर्किएको बताउनुभयो ।

जिल्ला सभापति एवं संघीय सांसद थापाले पार्टीको क्रियाशिल नविकरण सन्तोषजनक नभएको गुनासो गर्दै पार्टीका केन्द्रीय सदस्य, पूर्वसभापतिहरूले नै क्रियाशिल सदस्यता नविकरण नगरेको बताउनुभयो ।उहाँले जनप्रतिनिधिको रुपमा रहेका वडाअध्यक्षहरूले फोन नउठाउने गरेको गुनासो बढी आउने गरेको चर्चा गर्दै जनप्रतिनिधिहरूलाई जनताको काममा ध्यान दिन निर्देशन दिनुभयो । उहाँले पार्टीको सय दिने अभियानका क्रममा सहभागी नहुने नेताहरूलाई निर्वाचनमा भोट नदिन समेत कार्यकर्तालाई आग्रह गर्नुभयो ।

अफ्रिकाको मसाई जनजाति संसारको सबैभन्दा अग्लो मानिस मध्ये एक हो । मसाई जनजातिको औसत उचाइ १९०.५ सेमी / ६.२५ फिट छ । तुत्सी जनजातिका मानिसहरू मात्र उचाइमा उनीहरूसँग मेल खान सक्छन् ।

मसाईहरूले कसको पूजा गर्छन् ? मसाई जनजातिका मानिसहरू एकेश्वरवादी हुन् । एङ्गाई नामक देवताको पूजा गर्ने गर्दछन् । मसाई जनजातिको एङ्गाई देवताका दुई रूप छन् - एङ्गाई नारोक र एङ्गाई ना न्योकी । एन्गाइ नारोकले रमाईलो घाँस र समृद्धि ल्याउँछ र एङ्गाइ ना न्योकीले अनिकाल र भोक ल्याउँछ । तर, अहिले ठूलो संख्यामा मसाई समुदायले पनि इसाई धर्म अपनाएका छन् ।

स्थानान्तरण गर्न खोजिदैछ जगाती वस विसौनी ?

भक्तपुर । भक्तपुरको जगातीबासीले आर्थिक चलखेलका कारण २०२१ सालदेखि चल्दै आएको जगाती वस विसौनी अन्यत्र सारिएको आरोप लगाएका छन् । अरनिको राजमार्ग सुधार तथा विस्तार गर्ने क्रममा बनेको पछिल्लो डिजाइनमा बस विसौनी स्थानान्तरण गरिएको भन्दै स्थानीय ९४ घरधनीहरूले हस्ताक्षर गरी साविकमै वस विसौनी कायम गर्न संयुक्त माग गरेका छन् । अरनिको राजमार्ग अन्तर्गत भक्तपुरको सूर्यविनायकदेखि धुलिखेलसम्मको सडक विस्तार योजना हाल चालू छ । पहिलाको डिपिआरमा कायम रहे पनि पछिल्लो डिजाइनमा वस विसौनी अन्यत्र स्थानान्तरण गरेको भन्दै स्थानीय आन्दोलित छन् ।

आन्दोलनको क्रममा स्थानीयले भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ८ लिवाली र सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं ८ सिपाडोल कार्यालयमा पुगेर दुवै वडा अध्यक्षहरूको ध्यानाकर्षण गराएका छन् । आर्थिक चलखेलका कारण वस विसौनी स्थानान्तरण गरिएको भन्दै स्थानीयले दुवै वडा अध्यक्षहरूलाई सहयोगका लागि आग्रह गरेका छन् । जगाती वस विसौनी भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ८ र सूर्यविनायक नगरपालिका वडा नं ८ को सिमामा पर्दछ । यही कारण स्थानीयले दुवै वडा अध्यक्षहरूसँग सहयोगमा माग गर्न पुगेका हुन् ।

आन्दोलनको क्रममा स्थानीयको माग बमोजिम दुवै वडा कार्यालयहरूले यथास्थानमा वस विसौती राख्ने व्यवस्था मिलाउन सूर्यविनायक धुलिखेल सडक आयोजनालाई पत्र काटेका छन् । उहिलेदेखि चल्दै आएको वस स्टपलाई स्थानीय निकायहरूसँग कुनै छलफल नै नगरी स्थानान्तरण गरिएको भन्दै दुवै वडा कार्यालयहरूले आयोजनाको कार्यालयलाई पत्र काटेका छन् । साथै कार्यालयहरूले जिल्ला प्रशाशन कार्यालय भक्तपुर, जगाती प्रहरी बृत भक्तपुरलाई पनि बोधार्थ पठाएका छन् । यसअघि स्थानीयले सडक विभाग सूर्यविनायक धुलिखेल सडक विस्तार आयोजनाको कार्यालय मध्यपुर थिमि भक्तपुरका प्रमुखसमक्ष पनि वस विसौनी यथास्थानमा राख्न ज्ञापनपत्र बुझाएका थिए ।

अरनिको राजमार्ग अन्तर्गत भक्तपुरको सूर्यविनायकदेखि धुलिखेलसम्मको सडक विस्तारको क्रममा हाल वस विसौनी सार्न खोजिएको हो । यसअघि भएको डिपिआरमा वस विसौनी जस्ताको तस्तै उही ठाउँमा राखिए पनि पछिल्लो पटकको डिजाइनमा वस विसौनी अन्यत्र सार्न खोजिएको स्थानीयले बताएका छन् ।

बस विसौनी सार्न खोजिएको भन्दै विरोधका लागि स्थानीयले संघर्ष समिति पनि बनाएका छन् । स्थानीय सीताराम खाइतूको सयोजकत्वमा स्थानीयले संघर्ष समिति गठन गरी संघर्ष गर्दै आएका हुन् ।

संघर्ष समितिका संयोजक सीताराम खाइजूले वस विसौनीलाई जस्ताको तस्तै राख्न मागसहित आफूहरूले सरोकारवाला निकायमा ज्ञापनपत्र बुझाएका जनाए । ज्ञापनपत्र बुझापछि पनि त्यसको सुनुवाई नभएपछि ध्यानाकर्षण पनि गराएको उनले सुनाए ।

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ८ लिवालीका वडा अध्यक्ष कृष्णप्रसाद कोजुले आफूहरूसँग कुनै छलफल नै नगरी एकतर्फी रुपमा वस विसौनी सारिएको भन्दै आपत्ति जनाए । उनले वस विसौनी यथास्थानमै कायम गरी स्थानीयका माग सम्बोधन गर्न आयोजनालाई पत्र काटेको जानकारी पनि गराए ।

अरनिको राजमार्ग बनेदेखि चल्दै आएको पुरानो वस विसौनीलाई हटायो भने भक्तपुरका विभिन्न ठाउँहरूमा जाने मानिसहरूलाई समस्या पर्ने स्थानीयको भनाई छ । वस विसौनी अन्यत्र सारे भक्तपुर नगर आउने, खप कलेज, खप अस्पताल, बागीश्वरी मावि,कलेज, डोलेश्वर, मलामीका लागि हनुमानघाट जाने मानिसहरु प्रभावित भई जनजीवन नै समस्यामा पर्ने उनीहरूको भनाई छ ।

स्थानीयका अनुसार राजमार्ग बनेको बेला २९२१ सालदेखि नै जगातीको वस विसौनी जगातीमै रहेको थियो । अरनिको राजमार्ग तत्कालिन राजा महेन्द्रको पालामा नेपाली कलाकार अरनिकोको नाममा चीन सरकारले बनाइदिएको चीनसँग जोड्ने राजमार्ग हो ।

सडक विभाग सूर्यविनायक धुलिखेल सडक आयोजना कार्यालय मध्यपुर थिमि भक्तपुरका आयोजना प्रमुख ईन्जिनियर राजेन्द्रप्रसाद दासले स्थानीयको विरोधपछि वस विसौनी कहाँ राख्ने भन्नेबारेमा थप छलफल चलिरहेको जानकारी गराए । स्थानीय जनताको उचित मागलाई माथिलो निकायसमक्ष राखेर स्थानीय तहसँगको परामर्शमा जायज माग पूरा गराउन आफूले भूमिका खेल्ने उनले बताए ।

अरनिको राजमार्ग चीनसँग जोड्ने मुख्य राजमार्ग हो । पछिल्लो वर्ष बनेपा सिन्धुली बर्दिबास सडक निर्माण सम्पन्न भएपछि काठमाडौँलाई तराईसँग जोड्ने यो छोटो राजमार्ग पनि हो ।

वस विसौनीलाई हालको भन्दा केही सय मिटर पश्चिम सूर्यविनायक अस्पताल नजिकै सार्ने डिजाइन तयार गरिएको बताइएको छ ।

सत्ता....

बनाइएको छ । प्रधानमन्त्री कार्यालयले पनि सहजीकरण गरेर यो कार्यदलले काम गर्ने सदस्य प्रताप पौडेलले जानकारी दिए । ‘दुई प्रमुख दलको सरकार बनेको छ । यस्तोमा यसले नागरिकले अनुभूत गर्ने गरी काम गरोस् भन्ने अपेक्षा स्वाभाविक छ । प्रमुख दुई दल एक ठाउँमा हुँदा कतिपय कानूनी र प्रक्रियागत कुरा टुंग्याउन सजिलो हुन्छ । साथै, जनताले बोध गर्ने र अनुभूत गर्नेगरी पनि काम गर्न सक्ने अनुकूलता कार्यदललाई छ,’ पौडेलभनाई छ । के कुरालाई पहिलो प्राथमिकता दिएर सार्वजनिक सेवा प्रवाह र आर्थिक सुधारमा काम गर्न सकिन्छ, भनेर छलफल गरेका छौं । यसका लागि तत्काल गर्न सकिने कानूनी, संरचनागत सुधारसहितका काममा हामी केन्द्रित भएका छौं ।’ उनले भने । कार्यदलले विद्यमान कानूनमा सुधार गरी प्रक्रियागत सहजताजस्ता विषयमा सरकारलाई मसिनो गरी सुझाव दिने पौडेलले बताए । ‘सरकार गठन भएको ६ महिना भइसकेको छ । सेवा प्रवाह र लगानी सहजीकरण, आर्थिक सुधारमा कसरी काम गर्न सकिन्छ, भनेर यसले सुझाव दिनेछ । त्यस्तै, संघीयता कार्यान्वयनका लागि बनाउनुपर्ने, खारेज गर्नुपर्ने र एकरूपता ल्याउनुपर्ने कानून, प्रक्रियागत सहजताको आवश्यकता अनुसार काम गर्छौं,’ पौडेलले भने, ‘यतिमात्रै होइन, सबै मन्त्रालयसँग जोडिएका विषयमा समेत छलफल गरेर सुझाव दिन्छौं । यिनीहरूका लागि विद्यमान कानूनमा सुधार गर्ने प्रयास स्वरूप नियमावली, कार्यविधि र प्रक्रियागत भञ्जकट हटाउनबारे अध्ययन गरेर सुझाव दिनेछौं ।’

नेकपा एमाले र कांग्रेसको सरकार निर्माण ताका प्रमुख रुपमा सहमति बनेको संविधान संशोधन हो । यस विषयमा सरकार गठनको समय जति चर्चा पाएको थियो । त्यो अवब क्रमशः ओभैलमा पर्दै गएको र जनमानसमा पुन सरकारको काम कारवाहीका सम्बन्धमा आलोचना शुरु हुन थाले पछि पुनः संविधान संशोधनका लागि पहिले सत्तारूढ दलबीच समान धारणा तय गर्न सांसद, पूर्व सांसदसहितको कार्यदल बनाउने तयारी भएको हो ।

यसअघि कांग्रेस र एमालेले सात बुँदे सहमतिमै स्वीकारको संशोधनको विषयमा पनि दलहरूले कार्यदल बनाएका छन् । संविधान बनेको १० वर्षमा यसको पुनरवलोकन गर्ने व्याख्याअनुरूप केही विषयमा संशोधन गर्ने तयारीमा कांग्रेस र एमाले छन् । सरकार बनाउँदा नै स्वीकारेको विषय भएकाले दुवै दलले यो विषयलाई प्राथमिकतामा राखेका छन् । प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीका प्रेस संयोजक रामशरण बजगाईंले संविधानको भण्डै १० वर्षे अभ्यासको अनुभवलाई हेरेर आवश्यक संशोधन गर्न खोजेको बताए ।

‘ अ हि ल े स म म क ि ’ अभ्यासअनुसार संविधानमा के-के कुरामा सुधार हुनुपर्छ

भनेर पहिले दुई दलबीच समान धारणा बनाउन आवश्यक छ । तर, यसमा कांग्रेस-एमाले मात्रै होइन, अरूसँग पनि समान मत बनाएरै जाने विषय हो,’ बजगाईंले भने, ‘तत्काल यसअघि बनेकै राजनीतिक संयन्त्रले काम गरिरहेको छ । यसको आकार फराकिलो हुँदै जाँदा कार्यदलमा विज्ञ र सदस्यहरू आवश्यकताअनुसार थपिँदै जान्छन् ।’

‘संविधान संशोधन कांग्रेस र एमाले मात्रै मिलेर हुँदैन । यसमा लामो छलफल र संविधानको समीक्षापछि निष्कर्षमा पुग्ने हो । यसका लागि धेरै समय लाग्छ,’ बजगाईंले भने, ‘संशोधन गर्ने भनेर छलफल चलाउने, विज्ञबाट सुझाव लिने, आवश्यकताको पक्ष पहिचान गरेपछि बल्ल संशोधनका विषयमा पुग्ने हो ।’ संशोधनमा निर्वाचन प्रणालीअन्तर्गत प्रदेशमा प्रत्यक्ष निर्वाचन गर्ने, राष्ट्रिय दल बन्नका लागि थ्रेसहोल्ड ३ वाट बढाउनुपर्ने, समानुपातिक घटाउनेजस्ता विषय सत्तारूढ दलबीच चर्चामा छन् । तर, सत्तारूढ दलबीच सैद्धान्तिक हिसाबले कुरा मिलेपछि मात्रै विपक्षी र अन्य दलसँग संवाद गर्ने उनीहरूको तयारी छ ।

‘संविधानको रिभ्यु गर्नुपर्छ, भनेर यो विषय उठेको हो । कार्यदल बनाएर प्रक्रिया अगाडि बढाउने, कांग्रेस र एमालेबीच सहमति गर्ने, अन्य दलको सहमति लिने र जनताको राय लिन जाने हो,’ घिमिरेले भने, ‘ त्यसपछि निर्वाचन प्रणाली, संघीय प्रणालीको विषयमा प्रवेश गर्नुपर्छ । संशोधन गर्ने भनिसकेपछि यी विषयमा प्रवेश नगर्ने हो भने संशोधनको औचित्य पुष्टि हुन्न ।’ प्रमुख प्रतिपक्षी माओवादीले प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारीका लागि लविङ गर्दै आएको छ । नेपाली कांग्रेसका प्रमुख सचेतक श्याम घिमिरेले कार्यदल बनाएर अगाडि बढ्ने प्रक्रियामा रहेको बताए । कांग्रेस महामन्त्री गगन थापा संविधान संशोधनका लागि दुई दलबीच छलफल भइसकेको दाबी गरेका छन् । तर, हतार गर्ने भन्दा पनि दलहरूबीच गहन संवाद गरेर मात्रै यो विषय अगाडि बढ्ने बताउँछन् । साथै यसले लामो समय लिन सक्ने धारणा राख्छन् ।

अहिल सरकारमा रहेका दुई ठूला दलहरू शक्तिशाली सरकार मात्रै होइन, जुनसुकै कानूनलाई सहजै पास गर्न सक्ने भण्डै दुईतिहाइ मतसमेत कांग्रेस र एमालेसँग छ । तर, विडम्बना अबै पनि संविधान अन्तर्गत राज्य संचालनका लागि अति महत्त्वपूर्ण विधेयकहरू संसदमा अबै अलपत्र छन्, अब्भ कतिपय विधयेकका विषयमा छलफलसम्म हुन नसकेको सरकारमा सहभागी दलहरूकै सदस्यको स्वीकारोक्ति छ ।

सरकारले सत्ता टिकाउने नाममा संसदको कारवाहीलाई प्राथमिकतामा नराख्दा विद्यालय शिक्षा, संघीय निजामती सेवा, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन संशोधन, भ्रष्टाचार निवारण ऐनजस्ता महत्त्वपूर्ण विधेयकहरू संसदमा अलपत्र अवस्थामा छन् । यी बाहेक बैँक तथा वित्तीय संस्था, विद्युतीय व्यापारसहितका १९ विधेयक

छलफलका क्रममा छन् । यसैले आगामी हिउँदे अधिवेशनबाट यी विधेयकलाई पारित गराउन कार्यदल बनाइएको दाबी सत्तारूढ दलको छ । यो कार्यदलमा एमाले सचिव एवं सांसद योगेश भट्टराई र कांग्रेसका सह-महामन्त्री एवं सांसद जीवन परियार छन् । त्यस्तै हालै मात्र सहकारीका विषय देशमा जटिलता तर्फ बढ्दै गएको र सहकारीकै कारण आम जनसमुदायको अबौँ रकम जोखिममा रहेको अवस्थामा सरकारले सुदुक्क सहकारी विधेयक अध्यादेशबाट ल्याएको छ भने पुसको अन्तिम साता लागेर माघ शुरु हुने समयसम्म पनि सरकार हिउँदे अधिवेशनको तयारीको लागि आह्वान गर्न सरकार असफल बनेको छ ।

दुई प्रमुख दल सत्तामा भएकाले सत्तापक्ष दलको जिम्मेवारी संसदमा भएका कानून र विधेयकलाई लामो समय अड्काउन हुँदैन । तर, विडम्बना लामो समयदेखि संसद् र समितिमा यी अड्किए बसेका छन् । यसैले आउने संसदमा विधेयक पारित गर्नका लागि ताकेता गरौं । जटिलता छ भने फुकाउनका लागि सहजीकरण गरौं भनेर कार्यदल बनाइएको हो,’ परियारले भने, ‘सरकारले आफ्नो प्रभावकारिता देखाउन समयमै प्रभावकारी अग्रसरता लिनुपर्छ । यो संसद्को मात्रै काम होइन, सरकारले जति बढी चासो लिन्छ, उति छिटो काम हुन्छ । कानून नभएर जनताले नै दुःख पाउनुपर्ने स्थिति नराम्रो भएको जीवन परियार बताउँछन् ।

‘कानून नै नभएर जनताले दुःख पाएका छन् । सभामुखले नै सरकारले पर्याप्त सहयोग नगर्दा संसद् प्रभावकारी भएन भनेर बोल्नुपर्ने स्थिति आयो,’ परियारले भने, ‘राष्ट्रिय सभा, प्रतिनिधिसभामा मात्रै १९ वटा विधेयक अड्कएका छन् । अबको अधिवेशनमा यिनलाई पारित गराउने सरकारलाई घच्चच्याउने र समन्वय गर्नेगरी हामी काम गर्छौं ।’ कार्यदलले कांग्रेस र एमालेका प्रमुख सचेतक तथा सचेतकहरूसँग छलफल गरी प्राथमिकताअनुसार विधेयक पारित गर्न समन्वय गर्ने जानकारी परियारले दिए ।

‘जुन विधेयकका गम्भीरता छ, त्यसलाई बढी हेर्छौं । शिक्षा विधेयक महत्त्वपूर्ण छ, तर यसमा धेरै संशोधन छ । कसरी व्यवस्थित गर्ने भनेर हामी मसिनो गरी हेर्छौं,’ परियारले भने, ‘सँगै संशोधन थोरै भएर अन्तिम अवको संसद् अधिवेशनबाट पास गर्ने र नयाँका लागि काम अगाडि बढाउन पनि सहजीकरण गर्ने काम गर्छौं ।’

यसरी सत्ता प्राप्तिका लागि दुई ठूला राजनीतिक दलले गरेको साझा सहमति पुरा गर्न नसकेको र आम जनसमुदायमा सरकार प्रति वितृष्णा वागृत हुँदै गएको कारण पनि पुन आम जनसमुदायलाई विश्वस्त पार्न र विपक्षी राजनीतिक दलहरूको लोकप्रियतामा वृद्धि र सत्तारूढ दलहरूको आम जनसमुदाय र दल भित्रै पनि असन्तुष्टी बढ्दै गएको कारण पनि दुई ठूला दलले पुनः नयाँ सयन्त्र बनाएर अबको दिनमा आम

जनसमुदायले परिवर्तन महशुश हुने गरी काम गर्ने प्रतिबद्धतामा कतिको विश्वास योग्य छ, त्यो भने समयले प्रमाणित गर्ने नै छ । तर आजसम्मका जति पनि राजनीतिक दलहरू सत्तामा पुगे तिनले जनता, देश र आर्थिक समृद्धिको लागि कुनै कार्य गर्न नसकेको र दलहरू दलीय स्वार्थमा केन्द्रित हुँदै गएको कारण पनि दुई ठूला दल नेकपा एमाले र कांग्रेसको सत्ता टिकाउन संयन्त्र रुपमा रहेको आम जनसमुदायको

मध्यपुर....

जीवनशैलीलाई माथि उठाएको बताए । यसले अन्तर्राष्ट्रिय जगतलाई पनि सन्देश दिएको भन्दै महोत्सव अद्वितिय भएको विचार व्यक्त गरे ।

यस वर्षको मध्यपुर महोत्सवमा योमरी, वः, चटामरी, नेवारी परम्पराथत खाजालगायत स्थानीय परिकारका स्थल राखिएका कक्षमा अवलोकनकर्ताको बढी उपस्थिति देखिन्थ्यो । महोत्सवमा आउनेहरूको आकर्षण ऐला, थ्वंदेखि नेवारी परिकारका खानाका स्टलमा बढी देखिएको थियो । अवलोकनका लागि संघीय सांसद, प्रदेश सांसद, उपत्यकाका विभिन्न नगरपालिकाका प्रमुख तथा उपप्रमुख, विभिन्न राजनीतिक दलका नेता तथा जनप्रतिनिधिलगायत आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको उल्लेख्य उपस्थिति थियो ।

मध्यपुरथिमिको सम्पदालाई रोजगारी र आयसँग जोडेर अर्थतन्त्रलाई थप गतिशील बनाउने अवधारणाका साथ सुरु भएको महोत्सवले यहाँको आर्थिक समृद्धि हासिल गर्न र पर्यटकीय गतिविधि बढाउन सहयोग पुऱ्याउने स्थानीयवासीले विश्वास व्यक्त गरेका थिए । महोत्सव अवधिभर नगरको ऐतिहासिक कला, संस्कृति, जात्रा, पर्व र सम्पदाको प्रदर्शन गरिएको थियो, स्थानीय मौलिक खाना, पेसा र उत्पादनको प्रवर्द्धन गर्दै मध्यपुरलाई स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकको गन्तव्यका रूपमा परिचित गराउने महोत्वको उद्देश्य रहेको थियो ।

महोत्सव शङ्खधरचोकबाट सुरु भई विभिन्न कार्यक्रम र प्रदर्शनी गरिँदै बालकुमारी, चपाचो, नगदेश, बोदे, टिगनी, नीलबाराहीसम्मका ऐतिहासिक बस्तीक्षेत्रमा गतिविधिसहित सञ्चालन भएको थियो । ‘ मध्यपुरलाई पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा परिचित गराउन २ दशक पछि आयोजना गरेको महोत्सवमा नगरभित्र पाँच सयभन्दा बढी स्टल रहेका थिए, ‘स्थानीय कला, संस्कृति र सम्पदाको प्रदर्शन गर्ने, स्थानीय मौलिक पेसा, परिकार र उत्पादनको प्रवर्द्धनलाई जोड दिएका थिए ।

एक सय पाँच ठाउँमा घरेलु उत्पादनका सामान, विभिन्न २५ प्रकारका नाचका साथै माटाका भाँडा बनाउने कला प्रदर्शनी, प्रत्येक पाटीपौवामा दाफाभजनलगायत कला, संस्कृति समावेश गरिाइएको थियो । थिमिमा २६ वटा सांस्कृतिक बाजागाजा, ५० पाटीमा दाफाभजन, भगवान् गौतमबुद्धको अस्तुधातु, चपाचोको पाटी विहार र नगदेशको बुद्ध विहारमा प्रदर्शन, थिमि भैलः ताहननीको डमीसँग सेल्फी लिन सक्ने, जिब्रो छेड्ने जात्राको प्रतिमूर्ति प्रदर्शनमा राखिएको थियो ।

लि च छ वी क ा ल द े खि हालसम्मको नेपाली मुद्रा र सिक्का, माटोको करिब पाँच फिट अग्लो सुकुन्दा, नेपालको पहिलो माटोको आशा हितरको ढोका, टिगनीमा टिकैंबजी (चिउरा) को प्रदर्शनी, नगदेशमा सुनको भ्याल, बालकुमारीमा गेडागुडी, नेवारी संस्कृतिमा जन्मदेखि मृत्युसम्मका संस्कार र अन्य चाडपर्वमा उपयोग हुने भोजका परिकारलगायत सामग्री महोत्सवका मुख्य आकर्षणका रूपमा राखिएको थियो । महोत्सवमा यस्तै पुलुकिसी, ईन्द्र अप्सरा, महाकाली, सर्लचा, वाःपिज्या, द्योविर, नागचा, जोगीप्याखँ लगायतका नाचहरूले पनि आगन्तुकहरूको ध्यानाकर्षण गराएको थियो ।

स्थानीय परम्परागत नेवाः ज्ञान पनि पर्यटकहरूलाई दिने उद्देश्य भएतापति सो पुरा हुन सकेको देखिएन । तर समग्रमा महोत्सव भव्य रुपमा सफल रहेको अनुभूत स्थानीयले गरेका छन् । साथै स्थानीयको आशा छ यस प्रकारको महोत्सवमा सायको कमी रहेको अनुभूति भने धेरै जसोको रहेको छ । महोत्सव मुख्य गरेर नेवारी परम्परागत खाजाको स्वाद चाख्नेमा केन्द्रित रहेको महोत्सव अवलोकनका लागि आएका आगन्तुकहरूको भनाई रहेको छ ।

साथै महोत्सवमा ल्यायम्ह पुचःको आयोजनामा ३५ थरी विभिन्न परिकारसहितको

ख्वप....

ख्वप विश्वविद्यालय स्वीकृति पाउनु पर्ने विषयमा आफू सँधै सकारात्मक रहेको बताए ।

ख्वप विश्वविद्यालयको विधेयकलाई पूर्णता दिने विषयमा लामो समयदेखि छलफल चलिरहेको र यसले पूर्णता पाउनुपर्छ भन्ने पक्षमा आफू सहमत रहेको बताउँदै ख्वप विश्वविद्यालय विधेयक मन्त्रिपरिषद्मा पुगेको र त्यहाँ सकारात्मक छलफल भइरहेको जानकारी दिए । विश्वविद्यालयमा बन्द हड्ताल, तालाबन्दी र गुण्डागर्दी स्वीकार्य नभएको बताउँदै उनले विश्वविद्यालयमा हुने अराजनैतिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक भएको बताए ।

नेमकिपाका सचिव प्रेम सुवालले सक्षम स्थानीय तहलाई विश्वविद्यालय सञ्चालन गर्न दिनुपर्नेमा जोड दिँदै ख्वप विश्वविद्यालयलाई जनताको विश्वविद्यालयको रुपमा स्थापना गरी देशभरिका विद्यार्थीलाई सहज रुपमा उच्च शिक्षाको अवसर प्रदान गर्ने उद्देश्य रहेको जानकारी दिए । मानव सभ्यताको विकासको सिलसिलामा विश्वविद्यालय नगर राज्यले सञ्चालन गरेको उदाहरणहरू प्रस्तुत गर्दै उनले ख्वप विश्वविद्यालय विधेयक संसदबाट छिटो पारित भए विद्यार्थीले सहज रुपमा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने अवसर पाउने

बताए । सोही क्रममा भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले भक्तपुर नपाले ख्वप विश्वविद्यालय स्थापना गरी सञ्चालन गर्न भक्तपुर नपा वडा नं. १ सल्लाघारीस्थित १०८ रोपनी जग्गा प्राप्तिको लागि नेपाल ट्रष्टसमक्ष पटक पटक पत्राचार समेत गरिसकेको बताउँदै ख्वप विश्वविद्यालय विधेयक २०८० पारित गर्न आवश्यक पहल एवम् प्रक्रिया अगाडि बढाउन मन्त्री भट्टराईसमक्ष अनुरोध पत्र हस्तान्तरण गरे ।

मन्त्री भट्टराईले भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित ख्वप माध्यमिक विद्यालय, ख्वप कलेज, शारदा क्याम्पस मावि, ख्वप कलेज अफ ल, ख्वप अस्पताल, ख्वप बहुप्राविधिक अध्ययन संस्थान, ख्वप इन्जिनियरिङ कलेज र ख्वप कलेज अफ इन्जिनियरिङलगायतको स्थलगत अवलोकन गरी कलेजहरूबाट प्रवाहित सेवा सुविधा, विद्यार्थी संख्या र भौतिक अवस्थाबारे जानकारी लिएको थियो । मन्त्री भट्टराईलाई सचिव सुवालले पाटीका प्रकाशनहरू, नगर प्रमुख प्रजापतिले नपाका प्रकाशन र कलेजका प्रकाशनहरू उपहारको

चन्द....

सार्वजनिक गर्दै नेकपाले भ्हापादेखि कञ्चनपुरसम्म मार्च सञ्चालन गरिने जानकारी दिएको हो ।

भ , ष ट ा च ा र , वैदेशिक हस्तक्षेप, सुकुम्बासी, मिटरव्याज, ऋण आतंक लगायत मुद्दाविरुद्ध यो मार्च चलाइने जानकारी दिइएको छ । पार्टी गठनको १० वर्ष पुगेकाले पार्टीको विचार र प्रस्तावहरूको पक्षमा देशव्यापी अन्तक्रिया गर्ने निर्णय पनि सार्वजनिक गरिएको छ । सँगै आगामी संसदीय चुनाव २०८४ मा भाग लिनेगरी अरु निर्णयहरू पनि भएका छन् ।

‘आगामी २०८४ को चुनावलाई राष्ट्रिय स्वाधीनता, उत्पीडित वर्ग, जाति, समुदाय, महिला, युवा विद्यार्थी र नेपाली विशेषताको समाजवादका पक्षमा प्रयोग गर्ने निर्णय गरिएको छ । त्यसका लागि जनतालाई स्पष्ट सन्देश दिन पार्टी दर्ता गरेर उपयुक्त चुनाव चिन्ह लिइनेछ’, वक्तव्यमा भनिएको छ । नेकपाले क्रान्तिकारी पार्टीहरूसँग एकताको उद्देश्य राखेर मोर्चामा सहकार्य गर्ने निर्णय पनि गरेको छ ।

बैठकले कोसी प्रदेशलाई ‘किराँत लिम्बूवान’ प्रदेश नामकरण गर्न राजनीतिक शक्तिहरूसँग छलफल बढाउने निर्णय गरेको छ । विप्लवको पार्टीले उपत्यकामा सी व्यापार केन्द्र सञ्चालनमा ल्याउने पनि निर्णय गरेको छ । पार्टीलाई मात्र होइन, देशलाई नै आत्मनिर्भरतासहित समृद्धितिर बढ्न पार्टीले नयाँ आर्थिक मार्गको विचारलाई दृढताका साथ कार्यान्वयन गर्ने,

संघीयता, लोकतन्त्र, गणतन्त्र, समानुपातिक प्रतिनिधित्व, धर्मनिरपेक्षता, जातीय सद्भाव र व्यवसायिकताका लागि

गुप्तदेशी

साप्ताहिक

सुम्निमा

THE SUMNIMA NATIONAL WEEKLY

प्रत्येक सोमवार नियमित रुपमा प्रकाशित भइरहेको

सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक

अखबार खोजी खोजी पढौं ।

